ELINVOIMAA JA HYVINVOINTIA POHJOISEEN oamk.fi

ePOOKI

OULUN AMMATTIKORKEAKOULUN TUTKIMUS- JA KEHITYSTYÖN JULKAISUT ISSN 1798-2022

ePooki 85/2019

Pohjoista laatua

Alaniska Hanna (toim.)
9.12.2019 ::

Pohjois-Suomen korkeakoulut rakentavat laadukasta koulutusta ja oppimista, jolla turvataan ei pelkästään pohjoisen alueen hyvinvointia, vaan kattavasti koko maan asiantuntijuutta ja akateemista osaamista. Pohjoisen laatu varmentuu yhteistyössä, jonka osoitus tämän julkaisun artikkelit ovat.

KUVA: Iryna Inshyna/Shutterstock.com

Pohjoisen Suomen korkeakoulujen kilpailuvaltti on laatu

Pohjois-Suomen korkeakoulut rakentavat laadukasta koulutusta ja oppimista, jolla turvataan ei pelkästään pohjoisen alueen hyvinvointia, vaan kattavasti koko maan asiantuntijuutta ja akateemista osaamista. Pohjoisen laatu varmentuu yhteistyössä, jonka osoitus tämän julkaisun artikkelit ovat.

Pohjoisen Suomen korkeakoulut vastaavat akateemisen oppimisen laadusta suurella alueella. Kysymys on enemmän kuin puolesta Suomesta – pinta-alana arvioituna, mutta ehkä muutoinkin. Tämä alue on pääosin harvaan asuttua maaseutua, ja useampikin kaupunkikeskeinen asiantuntija Etelä-Suomesta on esittänyt julkisuudessa arvioita, että tällaisia alueita ei enää kovin pitkään voisi pitää asuttuina. Suomen harvaan asuttujen osien väestökato ja elinkeinorakenteen ongelmat ovat vakava asia talouspolitiikalle. Ne ovat vakava pulma myös tiedeyhteisölle.

Ratkaisujen löytämiseksi opiskelijoiden ja työn pitäminen pohjoisessa on välttämätöntä. Laadukas korkeakouluopetus, huolellinen oppimisen ohjaus ja opiskelijasta välittäminen luovat perustan pohjoisen Suomen hyvinvoinnin turvaamiselle. Meille pohjoisessa ei riitä pelkkä analysoiva asiantuntijuus, tarvitsemme aitoa alkuperäistä ja aromikasta – käytännöllistä ja syvällistä – akateemista osaamista. Tällainen osaaminen syntyy erinomaisesta oppimisesta, ja sellaiseen oppimiseen johdattaa poikkeuksellisen hyvä opetus ja ohjaus. Erinomaiseen oppimiseen pääsemme jatkuvasti parantamalla opetuksen opiskelijalähtöisyyttä, oppimisen, opetuksen ja ohjauksen laatua sekä uudistamalla toimintatapoja ja oppimisympäristöjä.

Näitä asioita pohdiskelimme KOPE-hankkeen (Korkeakoulupedagogiikkaa yhteistyössä -hanke) koolle kutsumassa Pohjois-Suomen korkeakoulujen pedagogisen yhteistyön ensimmäisessä tapaamisessa 10.4.2018. Tulimme lopulta siihen tulokseen, että pohjan perukoilla olemme tottuneet tekemään asiat huolellisesti, perusteellisesti ja laadukkaasti. Opetamme paremmin ja opimme syvällisemmin. Muuten emme olisi ollenkaan selvinneet. Samalla tavoin pohjoisen oppimisen motivoiva elinvoimaisuus kasvaa uudistavasta ja käytäntöjen jakamista korostavasta yhteistyöstä. Näistä ajatuksista muodostui Peda pohjoinen -verkoston johto-ajatus.

Halusimme koota laadukkaat esimerkkimme yhteisen otsikon alle, jolloin samalla saamme jakaa ne niin toisillemme kuin muulle korkeakouluväelle. Seuraavilla sivuilla tarjoamme esimerkkejä pohjoisen alueen korkeakoulujen laadukkaista ja tuloksellisista työtavoista. Kirjoitusten perusteella pohjoisen laatu koostuu ainakin seuraavista tekijöistä:

Tuloksellisuus on toiminnan ehto, johon kaikki pyrkivät. Miten siihen on päästy Kajaanin ammattikorkeakoulussa, aiheesta kirjoittaa Eija Heikkinen.

Osaamisperustaisuus nousee esille Oulussa, jossa sekä Oulun ammattikorkeakoulu että Oulun yliopisto esittelevät osaamisperustaisia toteutuksia. Oulun ammattikorkeakoulun Master-opintoihin on rakennettu osaamisperustainen malli ja tätä esittelevät Kirsi Koivunen ja Johanna Huttunen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun artikkelissa Iiris Happo ja Sirpa Perunka kirjoittavat henkilökohtaisen osaamisen kehittämisestä opettajankoulutuksessa. Oulun yliopiston esimerkki on hammaslääketieteen opetuksesta, ja Raija Lähdesmäki kirjoittaa miten osaamista kehitetään vahvalla käytännön harjoittelulla.

Geneeristen taitojen kehittäminen puhuttaa korkeakoulusektoria ja aihe on ajankohtainen myös myös pohjoisen korkeakouluissa. Centria-ammattikorkeakoulussa tähän oppimiseen haasteeseen on vastattu TalenttiTehtaalla, jonka toimintaa valottavat Laura Rahikka ja Niina Grönqvist kemiantekniikan opiskelun näkökulmasta.

Alan tiivis yhteistyö Yhdessä tekemällä laajempaa osaamista kuvaa varmasti monella tapaa pohjoista laatua. Tästä konkreettisen esimerkin tarjoaa Petri Hannula Lapin ammattikorkeakoulusta kuvaamalla artikkelissaan Lapin yliopiston ja ammattikorkeakoulun yhteisiä kesäpeliopintoja.

Kansainvälisyys Emme katso vain pohjoisen suuntaan, vaan olemme avoimia yhteistyölle ja sen kautta oman toiminnan kehittämiselle myös muissa ilmansuunnissa. Diakonia ammattikorkeakoulun Sabina Hentilä kertoo artikkelissaan käytännön verkkokoulutusesimerkin, joka sopii Diakin ”hyvän tekemisen” arvomaailmaan.

Emme toki voi näillä artikkeleilla ja niiden sanoilla kertoa kaikkea. Tarjoamme vain makupaloja. Kun tulet meille töihin, opiskelet kanssamme tai teemme asioita yhdessä, pääset sisälle pohjoisen oppimisen arktiseen voimaan.

Oulussa 9.12.2019
Hanna Alaniska ja Asko Karjalainen

Miten Kajaanin ammattikorkeakoulu teki erinomaisen tuloksen opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusmittareissa 2018?

Heikkinen Eija
Kajaanin ammattikorkeakoulu

Kajaanin ammattikorkeakoulu oli kokoonsa suhteutettuna Suomen paras korkeakoulu Opetus- ja kulttuuriministeriön 2021 rahoitusmittareilla arvioituna vuonna 2018. Tässä artikkelissa tarkastellaan kyseisistä mittareista amk-tutkintojen saatavuutta, jatkuvaa oppimista ja yhteistyöopintoja sekä keinoja erinomaisten tulosten saavuttamiseksi.

Master-koulutuksessa toteutuu osaamisperustainen oppiminen

Koivunen Kirsi, Huttunen Johanna
Oulun ammattikorkeakoulu

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) Master-koulutuksessa kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osaamisperustaiseen oppimiseen. Osaamisperustaisuuden kehittäminen on ollut useamman vuoden kestänyt opettajien ja opiskelijoiden yhteinen prosessi. Ohjaajina ovat olleet myös Oamkin Ammatillisen opettajakorkeakoulun asiantuntijat.

Sanoista tekoihin – Osaamispuheesta opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen käytänteisiin Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa

Happo Iiris, Perunka Sirpa
Oulun ammattikorkeakoulu

Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa toteutetaan osaamisperustaista opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelman osaamissanoista siirtyminen osaamistekoihin on vaatinut yhteistä osaamisperustaisen ideologian kirkastavaa keskustelua ja kehittämistyötä.

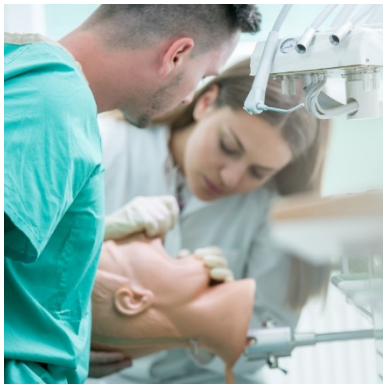

Hammaslääketieteen lisensiaattikoulutus – kliininen koulutus rakentuu oppipoika–kisälli-malliin

Lähdesmäki Raija
Oulun yliopisto

Muistatko, kuinka opit ajamaan polkupyörällä? Arvaan, että sinun ja jokaisen muun vastaus on erilainen. Polku taitoihin on aina yksilöllinen. Tämä on keskiössä, kun koulutamme hammaslääkäreitä. Koulutus edellyttää opiskelijan sitoutumista opintoihin ja työtä.

TalenttiTehtaassa opiskellaan tulevaisuuden työelämätaitoja

Rahikka Laura, Grönqvist Niina
Centria-ammattikorkeakoulu

Osaaminen ja työelämä ovat voimakkaassa muutoksessa. Teknologiateollisuus ry ja Kemianteollisuus ry ovat kartoittaneet jäsenyritystensä osaamis- ja osaajatarvetta eli sitä, mitkä työelämätaidot ovat tärkeitä vastavalmistuneella insinöörillä. Vahva viesti yrityksiltä oli, että substanssiosaamisen lisäksi, yhtä merkittäviä työelämätaitoja ovat niin kutsutut metataidot.

Kesäpeliopinnot #2019 – alkupotku pelien tekemiseen

Hannula Petri
Lapin ammattikorkeakoulu

Kesäpeliopinnot on Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston yhteistyössä järjestämä 20 opintopisteen opintojakso kesän ajalle. Opiskelijat muodostavat tiimit, joiden tehtävänä on ideoida ja toteuttaa kesän aikana peli. Opiskelijat saavat kesän aikana opetusta ja valmennusta käytettäviin työkaluihin, menetelmiin ja tiimityöskentelyyn. Kesäpeliopinnot on järjestetty tällä konseptilla kolme kertaa.

Saisiko olla verkkokoulutusta sähköllä tai ilman?

Hentilä Sabina
Diakonia-ammattikorkeakoulu

Monimuotopedagogiikka ja verkko-oppimisympäristöt ovat nykyisin tuttuja asioita suomalaisessa korkeakoulutusmaailmassa niin opettajille kuin opiskelijoille. Lehtoreiden osaamista hyödynnetään paljon myös erilaisissa hankkeissa. Kehitysmaissa koulutuksen kehittämisen tarve on suuri ja niin Maailmanpankki kuin Unescokin puhuvat jo globaalista oppimisen kriisistä.

ePooki 85/2019

Miten Kajaanin ammattikorkeakoulu teki erinomaisen tuloksen opetus- ja kulttuuriministeriön koulutusmittareissa 2018?

Heikkinen Eija
9.12.2019 ::

Kajaanin ammattikorkeakoulu oli kokoonsa suhteutettuna Suomen paras korkeakoulu opetus- ja kulttuuriministeriön 2021 rahoitusmittareilla arvioituna vuonna 2018. Tässä artikkelissa tarkastellaan kyseisistä mittareista amk-tutkintojen saatavuutta, jatkuvaa oppimista ja yhteistyöopintoja sekä keinoja erinomaisten tulosten saavuttamiseksi.

KUVA: Pressmaster/Shutterstock.com

Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK) sijoittui ammattikorkeakoulujen amk-tutkintojen saatavuudessa, jatkuvassa oppimisessa ja yhteistyöopintojen tulosten mittareissa sijoille 1-2, kun tulokset suhteutetaan ammattikorkeakoulun kokoon [1]. Strategisesti johdettu toiminta KAMK-tasoisesta toimenpideohjelmasta yksiköiden toimintasuunnitelmiin ja henkilökohtaiseen toimintaan on tuottanut erinomaisia tuloksia viime vuosina. Vuonna 2018 KAMK organisoitui siten, että poikkialainen kehittämistoiminta oli vahvaa. Koulutusmittareiden saatavuutta tarkasteltiin johdon asettamien KAMKin tavoitteiden, osaamisalueiden tavoitteiden sekä eri koulutusten tavoitteiden mukaisesti. Tulostavoitteiden määrittelyssä otettiin huomioon kolmen vuoden kertymät siten, että tavoitteet asetettiin sen mukaisesti, että esimerkiksi ylimääräisiä tai alle tavoitteiden mukaisia tutkintoja ei pääsisi syntymään. Toki tutkintotavoitteet huomioitiin jo opiskelijarekrytoinneissa siten, että arvioitiin keskeyttäminen ja opiskelijoiden valmistuminen sisäänottoluvuissa.

Mittaritietoisuuteen perehdyttämistä

KAMKin henkilöstöä on perehdytetty systemaattisesti mittaritietoisuuteen useita vuosia. Tutkintotavoitteita ja niiden ennustettavuutta on käsitelty useissa poikkialaisissa työryhmissä kuten koulutustoiminnan kehittämisen työryhmässä ja ohjauksen tiimissä. Lisäksi tutkintotavoitteet olivat systemaattisesti esillä muun muassa osaamisalueiden johtoryhmissä ja -kokouksissa sekä opintoasiainhallinnon viikkokokouksissa.

Monipuolista ohjausta ja valmentavaa pedagogiikkaa

Tärkeintä on kuitenkin ollut erinomainen opiskelijaohjaus, opiskelijoiden päivittäinen kohtaaminen asiakaslähtöisesti. KAMKissa toimii opinto-ohjaajat, jotka tukevat opinnoissa viivästyneiden valmistumista olemalla säännöllisesti yhteydessä opiskelijoihinsa. Tuutoriopettajat käyvät kehityskeskusteluja vuosittain opiskelijoidensa kanssa. Opettajat mahdollistavat opinnoissa etenemistä yksilöllisilläkin suoritustavoilla. Vahvuutena on, että tuutoriopettaja tuntee nimeltä oman ryhmänsä opiskelijat. Hän keskustelee vuosittain opiskelijoidensa kanssa ja opiskelija valmistautuu ennakolta keskusteluun. Lisäksi opintosihteerit, kansainvälisten palvelujen henkilökunta, kirjaston henkilökunta, opiskelijatuutorit, kuraattori ja opintopsykologi sekä koko henkilökunta toimi siten, että opiskelijat ovat meidän keskeisin asiakas. Eräs kollega sanoi, että opettajat ovat osanneet priorisoida työnsä niin, että tutkintoja syntyy. Opiskelijakunta tekee äärimmäisen hyvää työtä tukiessaan uusien opiskelijoiden alueelle asettautumista. Opiskelijakunta koordinoi opiskelijatuutoreiden toimintaa. Opintopalveluiden henkilöstöä on mukana opiskelijatuutoreiden valinnassa. Tuutorit valitaan haastattelemalla ja he kouluttautuvat tuutorin vastuulliseen tehtävään. [2]

KAMKissa on kehitetty valmentavan opettajuuden pedagogiikkaa. Opettaja toimii asiantuntijana, joka ohjaa opiskelijoita löytämään tarvitsemansa tiedot. Opiskelijat ovat vastuussa oppimisestaan ja osallistuvat aktiivisesti työskentelyyn. Valmentavan opettajan tehtäviin kuuluu ryhmähengen luominen, yhteisöllisyyden ja yhteisvastuullisuuden edistäminen. Arviointi kohdistuu tehtäväkokonaisuuksien prosesseihin ja lopputulokseen sekä opiskelijan oppimiseen ja kehittymiseen. Arviointi tapahtuu yhdessä opiskelijoiden, opiskelijatiimien sekä yritysten tai sidosryhmien kanssa.Tämä tukee opiskelijan oppimista ja valmistumista aikataulussa. [3] Valmentava opettaja toimii pääsääntöisesti opintokokonaisuuksien sisällön valmentajana. Tuutoriopettaja toimii valmentavalla työotteella luotsatessaan opiskelijaa kohti valmistumista ja työelämää.

Jatkuva oppiminen ja yhteistyöopinnot tekevät KAMKista kokoansa suuremman

KAMK on alusta asti ollut innokkaasti mukana rakentamassa eAMK-konseptia. Yhteistyörakenne pohjaa virtuaaliamk-yhteistyöhön, joka toimi jo 2000-luvun alusta lähtien. Tuolloin rakennettiin ensimmäiset verkko-opintojaksot. Lisäksi opetushenkilöstöä koulutettiin verkossa opettamiseen. KAMK on tunnistanut, että sen oma korkeakoulutasoinen volyymi on pieni, kun se toimii yksittäisenä ammattikorkeakouluna. Laaja verkkotarjonta tekee siitä kokoansa suuremman. Siksi se on satsannut laajaan verkkotarjontaan, jota se tarjosi 2018 CampusOnlinessa. Lisäksi KAMK teki yhteistyötä muun muassa Lapin amkin kanssa tarjoamalla yhteistyöopintoja. Verkkotarjotin toimii erinomaisesti KAMKin omassakin opetuksessa, jota toteutetaan monimuotona Kajaanissa, Kuusamossa, Kuhmossa ja Raahessa.

Tällä hetkellä toimintaa kehitetään lisäksi koulutusviennin osalta, koska kansainvälisyys lisää KAMKin henkilöstön osaamista ja koulutusten tunnettavuutta sekä mahdollistaa erillisen rahoituksen saamista toimintaan. Jatkuva oppiminen haastaa voimakkaasti ja sen vuoksi muun muassa Master School (ylempi amk tutkintokoulutus) on uudelleen organisoitumassa vastatakseen kyseiseen haasteeseen. Etäopetukseen ja -ohjaukseen satsataan jatkossa yhä enemmän. Erilaisten oppijoiden asiakaslähtöinen kohtaaminen ja ohjaaminen tekee jatkossakin KAMKista kokoansa suuremman.

Lähteet

1. ^Jonninen, J. 2019. Mittaritulokset 2018: Analyysi ammattikorkeakoulujen rahoitusmittareiden kehityksestä 2018. Viivain Oy.
2. ^Heikkinen, E., Jormakka, R., Kurtelius, J., Loikkanen, K., Meriläinen, A., Puskala, P., Rajander, T., Sievers, K., Sievänen, R., Turunen, H. & Vaattovaara, P. 2018. Opintojen ohjaus Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 87. Hakupäivä 22.5.2019. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-34-8
3. ^Heikkinen, E. 2018. cKAMK toimintatavan lähtökohdat. Teoksessa P. Auno, E. Heikkinen, A. Heikkinen, A. Karhu, R. Karjalainen, P. Korhonen, R. Leinonen, A. Määttä, A. Oikarinen, T. Rajander & K. Takala (toim.) cKAMK – opetus on yhteyksien luomista, luovuutta ja valmentamista. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 88, 1–5.

Kajaanin ammattikorkeakoulu Oy. Hakupäivä 22.5.2019.
http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-35-5

ePooki 85/2019

Master-koulutuksessa toteutuu osaamisperustainen oppiminen

Koivunen Kirsi, **Huttunen Johanna**
9.12.2019 ::

Oulun ammattikorkeakoulun (Oamk) Master-koulutuksessa kaikilla opiskelijoilla on mahdollisuus osaamisperustaiseen oppimiseen. Osaamisperustaisuuden kehittäminen on ollut useamman vuoden kestänyt opettajien ja opiskelijoiden yhteinen prosessi. Ohjaajina ovat olleet myös Oamkin Ammatillisen opettajakorkeakoulun asiantuntijat. Tässä artikkelissa esitetään Master-koulutuksen osaamisperustaisuutta ja sen kehittämisprosessia.

KUVA: Vitalii Petrushenko/Shutterstock.com

Osaamisperustaisuus ja sen vahvistaminen Master-koulutuksessa

Opetus- ja kulttuuriministeriön [1] laatimassa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 korostetaan yhdessä tekemistä ja avoimuutta. Visiossa linjataan muun muassa, että digitaalisuus ja avoimuus uudistavat opetusta, oppimista, tutkimus- ja innovaatiotoimintaa sekä korkeakouluja ja avaavat uusia vaikuttavuuden kanavia. Oamkin Master-koulutuksessa on vuodesta 2012 lähtien erityisesti panostettu näihin asioihin, eli kehitetty ja vahvistettu monialaisuutta, osaamisperustaisuutta ja verkkopedagogiikkaa.

Oamkissa osaamisperustaisen Master-koulutuksen arvolupaus on: Master-koulutus antaa opiskelijalle mahdollisuuden kehittää johtamis-, tutkimus-, kehittämis-, liiketoiminta-, ja alan asiantuntijaosaamistaan sekä edetä urallaan esimiestehtäviin, vaativiin asiantuntijatehtäviin tai oman yrityksen perustamiseen. Edellä mainituista osaamisteemoista opiskelija rakentaa osaamisensa kehittymistä ja urakehitystään palvelevan henkilökohtaisen opintokokonaisuuden. Koulutuksessa olennaisena on opiskelijoiden aiemman osaamisen ja

toisaalta kehittymisen tarpeiden mahdollisimman onnistunut tunnistaminen (osaamisen itsearviointi koko koulutuksen ajan) [2] [3].

Osaamisperustainen oppiminen on voimakkaasti henkilökohtaistettu oppimisprosessi, jossa opiskelijalla on vastuu ja vapaus osaamisen kehittämiseen ja näyttämiseen [4]. Karjalaisen ym. [5] mukaan opintojen henkilökohtaistaminen toteutuu täydellisimmin silloin, kun oppija itse opettajan ohjaamana suunnittelee ja toteuttaa oman oppimispolkunsa. Koulutuksen järjestäjälle tämä tarkoittaa oppijan lähtökohtien ja tarpeiden huomioon ottamista kaikissa opetusta ja ohjausta koskevissa järjestelyissä. Oppimismuodot ja oppimisympäristöt suunnitellaan oppijan tilanteeseen ja tarpeisiin sopiviksi.

Master-koulutuksessa ryhdyttiin syksyllä 2015 alkaen kiinnittämään entistä enemmän huomiota osaamisperustaisuuden vahvistamiseen. Lukuvuonna 2015–2016 järjestettiin kaikille Master-tutkintojen opettajille niin kutsuttuja ristiinpölytystyöpajoja, joissa muun muassa analysoitiin tutkintojen sisältöjä ja hahmoteltiin kaikille yhteisiä osaamisteemoja, nk. ydinosaamisia. Myös oppimistehtäviä analysoitiin kokonaisuuden näkökulmasta. Yhteenvetona todettiin, että oppimistehtävät olivat irrallisia kokonaisuudesta, eli ydinosaamisesta. [3]

Kevään 2016 ristiinpölytystyöpajoissa saatiin hahmotettua ideat siitä, miten Master-koulutusta lähdetään rakenteellisesti ja sisällöllisesti kehittämään. Työpajoissa Master-opettajille annettiin tehtäväksi pohtia seuraavia asioita: Miten osaaminen kehittyy monialaisilla opinnoilla, mutta myös suhteessa oman tutkinto-ohjelman osaamistavoitteisiin? Mitä voitaisiin tehdä toisin? Miten oppimistehtäviä voidaan yhdistää? Miten osaamista voidaan osoittaa eri tavoin? Miten verkkopedagogiikkaa hyödynnetään monipuolisemmin? Työskentelyn tuloksena syntyi kolme kaikille yhteistä ydinosaamisteemaa; johtamisosaaminen, liiketoimintaosaaminen sekä tutkimus- ja kehittämisosaaminen [3].

Osaamisen itsearvioinnin toteuttaminen

Master-koulutuksen osaamisperustaisuuden vahvistamisen seuraavassa vaiheessa kullekin ydinosaamisteemalle muodostettiin kehittämistiimi ja niille nimettiin vetäjät. Tiimien tehtävänä oli osaamisen määrittäminen sekä opetuksen, oppimistehtävien ja osaamisen arvioinnin yhteistoiminnallinen suunnittelu. Tavoitteeksi asetettiin, että teemojen sisällä tapahtuva opetus ja oppiminen tukevat opinnäytetyöprosessia. Myös kehittäjäopiskelijat osallistettiin kehittämistyöhön. [3]

Osaamisperustaisuudella vahvistetaan oman osaamisen arviointitaitoja ja osaamisen kehittämisen suunnittelutaitoja [6]. Keväällä 2016 suunniteltiin opiskelijoiden osaamisen itsearvioinnin toteuttamista. Tällöin pyydettiin lupa hyödyntää Ammatillisen opettajakorkeakoulun opinto-ohjaajakoulutuksessa käytettyä ja hyväksi todettua osaamisen itsearviointi-lomaketta. Tutkintovastaavat ja opettajat työstivät itsearviointilomakkeita tutkinto-ohjelmittain. Kaikkiin lomakkeisiin sisällytettiin kolme yhteistä ydinosaamisteemaa ja niiden alle sekä monialaiset että tutkintokohtaiset opintojaksot. Samalla selkeytettiin ja yksinkertaistettiin osaamisteemojen ja opintojaksojen osaamistavoitteita [3].

Master-tutkinnoissa osaamisen itsearviointi-lomakkeet otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön syksyllä 2016 opintonsa aloittaneilla opiskelijoilla. Opiskelija arvioi osaamisensa suhteessa jokaiseen tavoitteeseen. Itsearviointia työstetään eteenpäin säännöllisissä Hops-keskusteluissa. Olennaisena on opiskelijoiden aiemman osaamisen ja toisaalta kehittymisen tarpeiden mahdollisimman onnistunut tunnistaminen [3]. Osaamisen itsearviointia on Master-koulutuksessa toteutettu systemaattisesti jo noin kolmen vuoden ajan.

Osaamisperustaisuus opetussuunnitelmiin

Karjalainen ym. [5] painottavat, että osaamisperustaisen koulutuksen lähtökohtana on osaamisperustainen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelma rakentuu laajoista osaamiskokonaisuuksista. Osaamistavoitteiden kuvaamisessa huomioidaan työelämän osaamisvaatimukset ja- tarpeet. Osaamistavoitteiden tulee olla helposti arvioitavissa. Näin ollen arviointikriteereiden konkreettinen määrittäminen on tärkeää. [5]

Master-tutkinnoissa osaamisteemat olivat näkyvillä osaamisen itsearviointi-lomakkeilla, mutta 2016 opetussuunnitelmissa niitä ei vielä ollut. Syksyllä 2016 ryhdyttiin pohtimaan, miten osaamisteemat saadaan myös opetussuunnitelmiin selkeästi näkyville. Samalla jatkettiin keskustelua ja suunnittelua osaamisperustaisuuden edistämiseksi opintojen toteuttamisessa, oppimisessa ja ohjauksessa [3].

Laajala [7] korostaa, että opintojaksokuvausten tavoitteiden kirjoittaminen osaamistavoitteiksi ei millään lailla takaa osaamisperustaista ja oppijalähtöistä lähestymistä oppimiseen. Opetussuunnitelma ei ole osaamisperustainen, jos tavoitteet on ”käännetty osaamiskielelle”, mutta toiminta jatkuu opettajalähtöisenä

formaalia oppimista painottavana. Karjalaisen ym. [5] mukaan opetussuunnitelmaa on syytä kirkastaa, mikäli osaamisen kuvaamisessa ja osaamistavoitteissa on puutteita tai niitä ei ole esitetty ymmärrettävästi.

Master-tutkinnoissa tiedostettiin työpajassa tehtyjen opettajien omien harjoitteiden kautta, että osaamistavoitteissa oli selkiyttämistä ja yksinkertaistamista. Osaamisen arviointi on hankalaa, mikäli tavoitteet eivät ole selkeät. Osaamisperustaisuuden kehittämisen myötä kaikkien syksyllä 2017 opintonsa aloittaneiden opiskelijoiden opetussuunnitelmiin sisällytettiin kolme yhteistä osaamisteemakokonaisuutta, jotka olivat johtamisosaaminen, tutkimus- ja kehittämisosaaminen sekä liiketoimintaosaaminen [8].

Opiskelijapalautteen hyödyntäminen toiminnan kehittämiseksi on erittäin tärkeää. Koulutuksen suunnittelijoiden ja toteuttajien tuleekin pohtia, missä vaiheessa otetaan vastaan palautetta opiskelijoilta. Master-koulutuksessa työpajoihin osallistui opetuksen kehittäjäopiskelijoita kaikista silloisista tutkinto-ohjelmista. Opetuksen kehittäjäopiskelijat arvioivat uudelleenmuodostettuja osaamistavoitteita ja arviointikriteerejä ja esittivät niihin muokkausehdotuksia. Kehittäjäopiskelijat antoivat positiivista palautetta siitä, että tavoitteet ja arviointikriteerit ovat aiempaa selkeämmät ja ymmärrettävät. Niiden perusteella on helpompi arvioida osaamistaan ja ylipäätään ymmärtää, mitä osaamista koulutuksessa tavoitellaan [3].

Osaamisperustainen opiskelijapilottiryhmä

Master-koulutuksen kehittämistiimeissä suunniteltiin, miten opiskelija voi osoittaa osaamistaan eri tavoin (vaihtoehtoisia suoritustapoja, eri osaamisen tasoja), miten oppimistehtäviä voidaan yhdistää teeman sisällä ja suhteessa toisiin teemoihin sekä miten verkkopedagogiikkaa voidaan hyödyntää monipuolisemmin.

Idea osaamisperustaisesta pilottiryhmästä syntyi loppuvuodesta 2016. Osaamisperustaisuuden ja verkkopedagogiikan edistämiseksi suunniteltiin yhdessä Ammatillisen opettajakorkeakoulun yliopettajien kanssa keväälle 2017 neljä kehittämistyöpajaa, joihin kutsuttiin kaikki Master-tutkintojen opettajat ja silloiset opetuksen kehittäjäopiskelijat. Verkkopedagogiikan kehittämisestä vastasi eKampuksen verkkopedagogiikan lehtori. Välityöskentelyä tehtiin osaamisteemojen kehittämistiimeissä (johtamisosaaminen, liiketoimintaosaaminen sekä tutkimus- ja kehittämisosaaminen).

Kehittämistyöpajoissa ja välityöskentelyssä pohdittiin muun muassa seuraavia asioita [3]:

1. Millaisia reunaehtoja Master-tutkinnossa on olemassa osaamisperustaiselle pilottiryhmälle (aika, paikka, eteneminen, osaamisen hankkiminen, suoritusmuodot jne.)?
2. Millaisia mahdollisuuksia opiskelijoiden opintojen henkilökohtaistamiseen on olemassa (aika, paikka, eteneminen, osaamisen hankkiminen, suoritusmuodot jne.)?
3. Opiskelijat: mikä ryhmä? Kuinka monta? Miten valitaan?
4. Opettajat: ketkä mukana?
5. Sekä opiskelijoiden että opettajien sitoutuminen
6. Mitkä opintojaksot toteutuvat osaamisperustaisesti?
7. Miten prosessi etenee opiskelijoilla? Miten heidät perehdytetään?
8. Millaiset materiaalit ohjaavat opiskelijoita?
9. Miten verkkoympäristöä kokonaisuudessa kehitetään loogisemmaksi ja selkeäksi?

Tarkoituksena oli, että pilottiryhmän opiskelijoilla (20) on kokonaisuudessaan osaamisperustainen oppimispolku, joka kattaa kaikki opintojaksot. Näin ollen kaikkien opettajien tulee olla mukana prosessissa. Opettajille korostettiinkin sitoutumista osaamisperustaisuuden kehittämiseen. Ammatillisen opettajakorkeakoulun asiantuntijat avasivat osaamisperustaisuutta ja sen suunnittelua ja toteuttamista kehittämistyöpajoissa [3].

Karjalainen ym. [5] esittelevät henkilökohtaistamisen muodon, jota voisi kuvata kaiken kattavaksi palveluksi. Oppilaitos ei tällöin aseta rajoituksia osaamisen kehittämiselle vaan ainoastaan helpottaa sitä. Oppimisen suunnittelussa korostuvat osallisuus, yhteistuotanto sekä ohjauksen ja kumppanuuden tarjoaminen oppijalle. Oppijaa voisi kuvata tällöin itsesäätöiseksi toimijaksi, joka tavoittelee oman osaamisensa kasvua tietoisesti ja suunnitelmallisesti. Oppimisen itsesäätelyllä on osoitettu olevan positiivisia vaikutuksia oppimistuloksiin. [5]

KUVIO 1. Henkilökohtaistaminen [1]

Master-koulutuksen kehittämistiimeissä oltiin yhtä mieltä siitä, että jonkinlaisia reunaehtoja halutaan asettaa ainakin pilottivaiheessa. Mahdollisuuksia ja vaihtoehtoisia suoritustapoja tullaan tarjoamaan, joista opiskelijat voisivat valita itselleen sopivia vaihtoehtoja. Näiden lisäksi opiskelijat voisivat itse ehdottaa omia osaamisen kehittämisen ja osoittamisen tapoja. Jotta niiden esittäminen ei tulisi opiskelijalle liian haasteelliseksi, haluttiin tarjota erilaisia vaihtoehtoja [3].

Kuviossa 2 on esitetty Master-koulutukseen rakennettuja osaamisen osoittamisen tapoja. Vaihtoehtoja on useita. Vaihtoehtojen runsaasta määrästä huolimatta kokemuksena näyttää olevan se, että jostain syystä opiskelijat suosivat edelleen kirjallisia esseitä. Tämä huomion vahvistivat myös ammatillisen opettajakorkeakoulun asiantuntijat omien kokemustensa perusteella [3].

KUVIO 2. Master-koulutukseen rakennetut vaihtoehtoiset osaamisen osoittamistavat [2]

Osaamisperustaisuuden kehittämiseen liitettiin myös systemaattinen tutkimustiedon kerääminen opiskelijoiden osaamisen kehittymisestä ja osaamisperustaisesta toimintatavasta. Koivusen ja Huttusen [9] mukaan Master-koulutus kehittää johtamis-, tutkimus- ja kehittämisosaamista. Osaamisperustaisessa koulutuksessa henkilökohtaista osaamisen polkua ryhdytään rakentamaan heti opintojen alussa. Hops-prosessia jatketaan opintojen loppuun saakka. Prosessissa arvioidaan jatkuvasti omaa osaamista, suunnitellaan osaamisen kehittämistä ja osaamisen osoittamista sekä aikataulutetaan prosessia. Samalla koko osaamisen kehittämisen ja osoittamisen prosessi dokumentoituu [3].

Master-koulutus rakentuu osaamisperustaisuudelle

Master-koulutuksessa opiskelijat tekevät heti opintojen alussa osaamisen itsearvioinnin, jota työstetään eteenpäin koulutuksen aikana muun muassa Hops-keskusteluissa. Osaamisen tunnistamisen perusteella suunnitellaan osaamistavoitteiden mukainen osaamisen kehittäminen ja osaamisen osoittaminen. Opiskelija tekee myös oman oppimisen ja osaamisen itsearvioinnin jokaisen opintojakson päätteeksi. Lisäksi opiskelija arvioi osaamistaan ja osaamisensa kehittymistä kokonaisuutena koulutuksen päätyttyä.

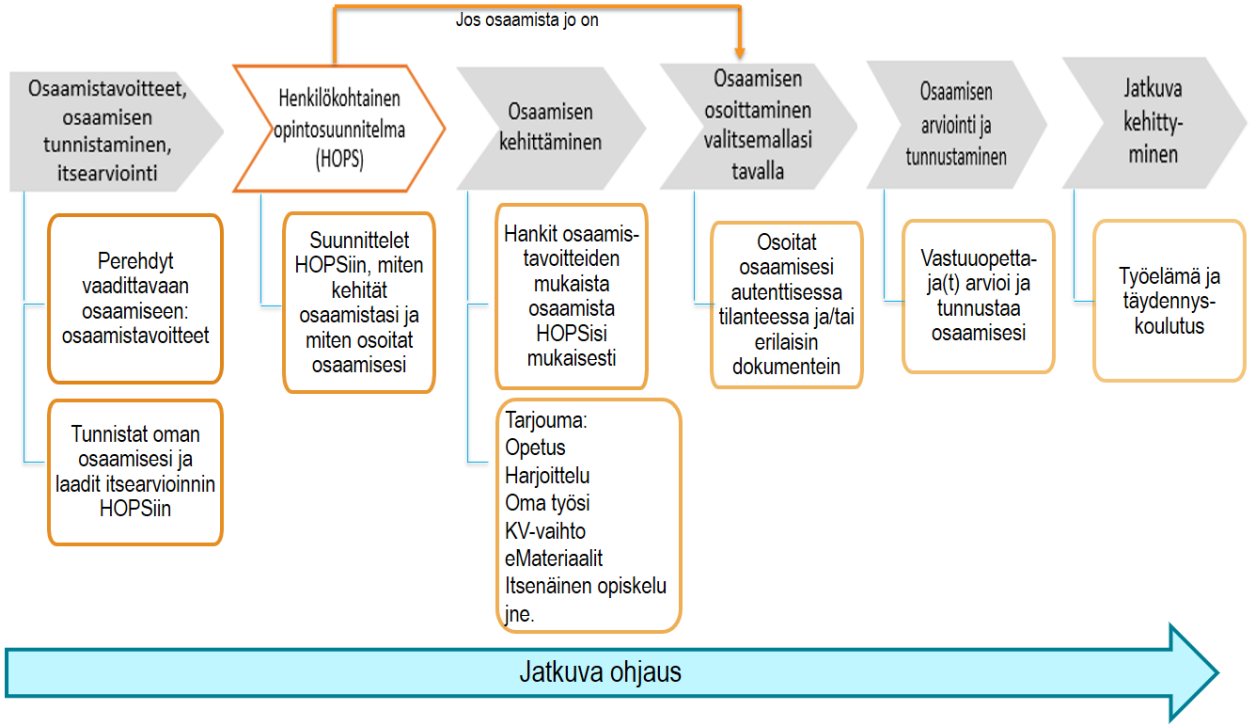

KUVIO 3. Osaamisperustaisen Master-tutkinnon prosessi [3]

Osaamisen itsearvioinnin työkalu tukee opiskelijan Hops-prosessia. Työkalu sisältää kolme-neljä yhteistä osaamisteemaa riippuen tutkinto-ohjelmasta sekä niihin liittyvät yhteiset ja tutkintokohtaiset opintojaksot osaamistavoitteineen. Työkalussa jokaisen osaamistavoitteen osalta opiskelija arvioi osaamisen tasoaan kuusiportaisella asteikolla ja kuvaa osaamisensa myös sanallisesti. Lisäksi hän suunnittelee olemassa olevan osaamisensa osoittamisen sekä täydennettävän osaamisen kehittämisen ja osoittamisen. Työkalua käytetään opintojen alussa, opintojaksojen lopussa ja tutkinnon valmistuessa. Opiskelija käyttää työkalua itsenäisesti, Hops-keskusteluissa tuutoropettajan ja pienryhmissä vertaisopiskelijan kanssa. Hops-keskustelut ovat tärkeitä opiskelijan osaamisen kehittämisen ja osoittamisen suunnittelussa [3]. Karjalainen ym. [10] toteavat, että oman osaamisen kriittinen reflektio synnyttää transformatiivista uudistavaa oppimista. Syntyy uusia oivalluksia ja näkökulmia sekä teoreettisia tarkennuksia. Näin opiskelijan osaamisidentiteetti kehittyy.

Master-koulutuksessa opintojaksojen vastuuopettajat hyväksyvät osaamisen kehittämisen suunnitelman ja ohjaavat osaamisen kehittämistä ja osoittamista. Kun opiskelija on valmis osoittamaan osaamisensa, opettaja ottaa vastaan osaamisen osoittamisen ja tunnustaa osaamisen. Osaamista voi osoittaa itsenäisesti, pareitta tai pienryhmänä. Master-koulutuksessa tarjotaan vaihtoehtoisia osaamisen osoittamistapoja (ks. kuvio 2) , joista opiskelijat voivat valita itselleen sopivia vaihtoehtoja. Näiden lisäksi opiskelijat voivat itse ehdottaa omia osaamisen kehittämisen ja osoittamisen tapoja. Osaamisen jakaminen ja vertaispalaute ovat tärkeässä asemassa [3].

Lukuvuonna 2018–2019 ja alkaneella lukuvuonna 2019–2020 osaamisperustaisen oppimisen mahdollisuutta tarjottiin kaikille Master-opiskelijoille. Osaamisperustaista oppimista vahvistettiin siis edelleen. Koulutuksen alussa toteutetussa osaamisen itsearvioinnissa opiskelija sai ilmoittautua yksilölliseen osaamisperustaiseen opiskeluun opiskelijalle sopivassa laajuudessa (esimerkiksi yksi tai useampi opintojakso tai sen osa). Tällöin opiskelijalla on suuri vastuu osaamisen kehittämiseen ja osoittamiseen, mutta hän voi olla edelleen oman opiskelijaryhmänsä jäsen, josta hän saa myös tukea. Opiskelija saa myös tukea osaamisperustaisen oppimisen pienryhmistä ja tietysti tuutoreilta. Opiskelijalla on edelleen mahdollisuus opiskella myös omalle ryhmälle järjestetyn opetuksen mukaan. Toiminta on siis opiskelijalähtöistä, opiskelija on oman oppimisprosessinsa parhain asiantuntija ja kokoaa opintonsa henkilökohtaisen opintosuunnitelman mukaan [3].

Uusia oivalluksia osaamisperustaisuudesta

Master-tutkinnoissa haasteeksi voidaan vielä nähdä osaamisen kehittäminen ja osoittaminen työelämän aidoissa toimintaympäristöissä. Mulder [11] sekä Virkkula ym. [12] korostavat, että osaamisperusteisuus nousee työn ja työelämän tarpeista. Työelämä täytyy ymmärtää mahdollisimman laajasti: se sisältää työn tekemisen ja kaiken siihen liittyvän manuaalisen tekemisen lisäksi, kuten taiteen, tieteen ja henkisyyden. Työn tekeminen ja työelämän kehittäminen edellyttävät ongelmanratkaisua. Tästä syystä osaamisen osoittaminen ja arviointi tapahtuu luontevimmin aidoissa työelämän ongelmatilanteissa.

Lukuvuonna 2019–2020 Sosiaali- ja terveysalan Master-tutkinnoissa lähdetään pilotoimaan osaamisperustaista oppimista vahvasti työelämän kontekstissa. Johtamisen opinnot toteutetaan valmentavan johtamisen menetelmillä. Johtamisen valmennusryhmät (JOVA-ryhmät) muodostetaan kaikissa kolmessa johtamisen opintojaksossa. Ryhmät muodostetaan ensimmäisellä opintojaksolla ja ne jatkavat sekä täydentyvät uusilla opiskelijaryhmillä seuraavilla johtamisen opintojaksoilla. Sosiaali- ja terveysalan johtamisen opiskelijaryhmä on ydinryhmä ja heillä on erityisvastuu muun muassa ryhmän kokoamisesta, pelisääntöjen rakentamisesta ja tiedottamisesta. Ryhmät tekevät selvät pelisäännöt jo heti alussa ja aina opintojakson lopussa toteutetaan ryhmän toiminnan arviointi. Ryhmän johtajat ja myös jäsenet pyytävät palautteen ryhmäläisiltä ja palautetta reflektoidaan johtamisen kasvun päiväkirjassa. Ryhmän johtajat vaihtuvat jokaisessa opintojaksossa. Opiskelijat laativat annetuista johtamisen kysymyksistä ennakkotehtävät ryhmissä ja työpajoissa avataan ja reflektoidaan niitä yhdessä. Työpajan jälkeen teemojen reflektointi jatkuu vielä verkossa.

Työelämä tulee mukaan siten, että opiskelijat reflektoivat, mahdollisesti harjoittelevat ja ratkovat aitoja työelämän johtamisen kysymyksiä annetuista johtamisen teemoista mahdollisuuksiensa mukaan aidoissa työelämän kontekstissa. He tuovat omat kokemuksensa ja osaamisensa ryhmän kanssa jaettavaksi ja ratkottavaksi. Opiskelijat hankkivat itselleen johtajamentorin (johtamistehtävissä työskentelevä tai työskennellyt henkilö), joka toimii opiskelijan oppimiskumppanina koko opintojen ajan. Opiskelijat tapaavat mentorinsa ennen annettujen teemojen ennakkotehtävien työstämistä tai heti sen jälkeen, ennen työpajoja. Opiskelija ja hänen johtajamentorinsa voivat käsitellä teemaa heille sopivalla tavalla, esimerkiksi keskustellen pohdintakysymysten tai aitojen harjoitusten avulla.

Lähteet

1. ^Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2030. Hakupäivä 26.9.2019. https://minedu.fi/korkeakoulutuksen-ja-tutkimuksen-visio-2030
2. ^Koivunen, K. 2017. Master-koulutuksen kehittäminen. Osaamisperustaisuuden ja verkkopedagogiikan vahvistamisprojekti, lukuvuosi 2016–2017 ja 2017–2018. Julkaisematon esitys Master-koulutuksen työseminaarissa 5.9.2017. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu.
3. ^ abcdefghijklmnopKoivunen, K. & Huttunen, J. 2019. Master-koulutus matkalla osaamisperustaisuuteen – kertomus kehittämisprosessista. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 26.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011748
4. ^Perunka, S. & Happo, I. 2018. Osallistava pedagogiikka jakaa vallan ja vastuun. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 1. Hakupäivä 16.3.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201801101177
5. ^ abcdefKarjalainen, A. (toim.) 2018. Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Hakupäivä 7.11.2019. http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-160-9
6. ^Huttunen, J. 2015. Bolognan prosessi on vauhdittanut osaamisperustaisuuden kehittymistä. Teoksessa L. Kiviniemi, K. Koivisto & K. Koivunen (toim.) Yhteistyössä koulutusta, työelämää ja aluetta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 29. Hakupäivä 27.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2015111117081

7. ^Laajala, T. 2015. Diskurssianalyyttinen tutkimus ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman kehittämisprosessista. Väitöskirja. Lapin yliopisto. Hakupäivä 7.11.2019. https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/62138
8. ^Heikka, H. & Huttunen, J. 2019. Monialaisuuden kehittäminen Master-tutkinnoissa. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 27.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011790
9. ^Koivunen, K. & Huttunen, J. 2019. Master-koulutus kehittää johtamis-, tutkimus- ja kehittämisosaamista. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 27.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011817
10. ^Karjalainen, A., Korento, K., Pousi, J., Virkkula, E. & Kuortti, K. 2018. Rekonstruktiivista pedagogiikkaa. Teoksessa A. Karjalainen (toim.) Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Hakupäivä 7.11.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102638905
11. ^Mulder, M. 2017. Competence and Alignment of the Education and Work. In M. Mulder (Ed.) Competence-Based Vocational and Professional Education. Bridging the Worlds of Work and Education. Cham, Switzerland: Springer, 1–43.
12. ^Virkkula, E., Karjalainen, A., Guttorm, T., Happo, I., Kiviniemi, K., Paaso, A. & Tenno, T. 2018. Osaaminen ratkaisee. Teoksessa A. Karjalainen (toim.) Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Hakupäivä 16.3.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018102638894

Kuvalähteet

1. ^KUVIO 1. Henkilökohtaistaminen. Teoksissa Happo, I. & Hanhela P. 2017. Osaamisperustaisuuden kehittäminen. Julkaisematon esitys Master-koulutuksen työseminaarissa 5.4.2017. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu. Koivunen, K. & Huttunen, J. 2019. Master-koulutus matkalla osaamisperustaisuuteen – kertomus kehittämisprosessista. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 26.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011748
2. ^KUVIO 2. Master-koulutukseen rakennetut vaihtoehtoiset osaamisen osoittamistavat. Teoksissa Koivunen, K. 2018. Master-koulutuksen kehittäminen. Osaamisperustaisuus ja verkkopedagogiikka. Esitys Oulun ammattikorkeakoulun Master-koulutuksen seminaarissa 15.8.2018. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu. Koivunen, K. & Huttunen, J. 2019. Master-koulutus matkalla osaamisperustaisuuteen – kertomus kehittämisprosessista. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 26.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011748
3. ^KUVIO 3. Osaamisperustaisen Master-tutkinnon prosessi. Teoksissa Happo, I & Hanhela P. 2017. Osaamisperustaisuuden kehittäminen. Julkaisematon esitys Master-koulutuksen työseminaarissa 5.4.2017. Oulun ammattikorkeakoulu, Oulu. Koivunen, K. & Huttunen, J. 2019. Master-koulutus matkalla osaamisperustaisuuteen – kertomus kehittämisprosessista. Teoksessa K. Koivunen & J. Huttunen (toim.) 2019. Monialaisesti Master-koulutusta kehittämässä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 27. Hakupäivä 26.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2019041011748

ePooki 85/2019

Sanoista tekoihin – Osaamispuheesta opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen käytänteisiin Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa

Happo Iiris, **Perunka Sirpa**
9.12.2019 ::

Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa toteutetaan osaamisperustaista opetussuunnitelmaa. Opetussuunnitelman osaamissanoista siirtyminen osaamistekoihin on vaatinut yhteistä osaamisperustaisen ideologian kirkastavaa keskustelua ja kehittämistyötä. Vähitellen koulutuksen ennakkoon suunniteltu aikataulutus ja valmiit oppimistehtävät ovat väistyneet aidosti opiskelijan tarpeista rakentuvan oikea-aikaisen ja yksilöllisen opintopolun suunnittelun ja toteutuksen tieltä.

KUVA: goodluz/Shutterstock.com

Osaamisperustaisuuden ilmeneminen koulutuksen toteutuksessa

Osaamisperustaisen koulutuksen tärkeä kulmakivi on opiskelijoiden osallisuus omien opintojensa suunnitteluun ja toteuttamiseen. Tämä tarkoittaa sitä, että opiskelija voi aidosti vaikuttaa siihen, miten, missä ja milloin hän hankkii osaamista ja osoittaa saavutetun osaamisensa. Se, miten paljon osallisuutta mahdollistetaan, tuo näkyväksi myös sen, miten koulutuksen järjestäjä ymmärtää osaamisperustaisuuden ja toimeenpanee koulutuksen. Osaamisperustaisuus voi ilmetä pelkästään osaamiskirjoituksena ja osaamispuheena, mikä tulee näkyväksi kirjoitetussa opetussuunnitelmassa ja opettajien kertomuksissa ja puheissa. Toisessa ääripäässä se on opiskelijoiden osallisuutta edistävä ja henkilökohtaistamiseen perustuva osaamisperustainen koulutus. (Kuvio 1.) [1]

KUVIO 1. Osaamisperustaisuuden ilmeneminen koulutuksen toteutuksessa [1]

Osaamisperustaisuuden ulottuvuuksia ja toteutumista tarkasteltaessa opettaja voi pohtia muun muassa seuraavia kysymyksiä:

- **Haluanko toimia** niin, että opiskelijoiden osallisuus ja osaamisperustaisuus toteutuvat?
- **Toiminko** niin, että opiskelijoiden osallisuus ja osaamisperustaisuus ja toteutuvat?
- **Tukevatko yhteisö ja koulutuksen järjestäjän rakenteet** opiskelijan osallisuutta edistävää ja osaamisperustaista toimintatapaa?

Jos kaikkiin kysymyksiin tulee kyllä-vastaus, niin koulutus toteutuu osaamisperustaisena ja opiskelijan osaamistarpeesta lähtevänä henkilökohtaisena osaamisen kehittämisen prosessina. Vastaavasti kielteinen vastaus kaikkiin kysymyksiin kuvastaa koulutuksen toteutusta, jossa koulutuksen järjestäjä ja opetuksen ja ohjauksen toimeenpanija määrittelevät, miten ja milloin opiskellaan. Opintopolku on näin ollen ennalta määrätty ja kaikille opiskelijoille samanlainen. [2] [3]

Tässä artikkelissa kuvaamme Oulun ammatillisen opettajakorkeakoulun osaamisperustaisen koulutuksen kehittymistä ja toteutusta eli sitä, miten olemme siirtyneet osaamissanoista osaamistekoihin. Siirtyminen on edellyttänyt koko henkilöstön yhteistä sitoutumista osaamisperustaisen suunnittelun, opetuksen, ohjauksen ja arvioinnin toteuttamiseen omassa toiminnassaan. Artikkelissa käyttämämme suorat lainaukset ovat haastatteluaineistoa meneillään olevasta tutkimuksestamme, jossa tutkimme opiskelijoiden käsityksiä osaamisperustaisesta koulutuksesta. Haastateltavat ovat opettajankoulutuksesta valmistuneita opiskelijoita vuosilta 2016–2019, joilla kaikilla on kokemus osaamisperustaisesta opiskelusta opettajankoulutuksessa.

Osaamisperustaisen koulutuksen kehittyminen Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa

Oulun ammattikorkeakoulun ammatillisessa opettajankoulutuksessa on jo useiden vuosien ajan kehitetty osaamisperustaista koulutusta. Opetussuunnitelman uudistuksen yhteydessä vuodesta 2016 lähtien kaikkien opiskelijoiden opinnot ovat toteutuneet osaamisperustaisesti ja opiskelijoiden opintopolut ovat olleet henkilökohtaistettuja. Osaamisperustaisen koulutuksen kehittymisen on mahdollistanut henkilöstön yhteinen tahtotila sekä ammatillisen opettajakorkeakoulun johtajan tuki ja osallisuus yhteiseen kehittämiseen. Yhteisöllistä kehittämistyötä tehdään avoimessa opetussuunnitelmatyöryhmässä, johon kutsutaan kaikki opettajakorkeakoulun työntekijät sekä työelämäverkostojen ja opiskelijoiden edustajia (kuva 1.)

KUVA 1. Opettajankoulutuksen opetussuunnitelmatyöryhmän kokoontuminen (kuva: Iiris Happo)

Opiskelijan osallisuuden mahdollistaminen ja osaamisperustaisen toteutuksen toimeenpano ovat kontekstisidonnaisia ja mahdollisuudet niiden aitoon toteutumiseen vaihtelevat. Myös yksittäisen opettajan ajattelu ja toiminta vaihtelevat osaamisperustaisuuden ulottuvuusjanalla pedagogisen ajattelun muuttuessa ja ammatillisen kehittymisen edetessä (ks. kuvio 1). Osaamispuheesta ei siirrytä suoraan opiskelijan osaamistarpeesta lähtevään henkilökohtaiseen prosessiin, vaan niiden väliin sijoittuu niin sanottu välitila (liminal space), joka on välittävä vaihe vanhan ja uuden välillä. Tässä muutosvaiheessa yhteinen keskustelu on avainasemassa, koska yhteisesti ymmärretyt kynnys- ja avainkäsitteet ovat muutoksessa keskeisiä. Myös osallisuuden kokemus edistää muutosta. [4]

Oulun ammatillisessa opettajakorkeakoulussa kaikkien osallisuus ja jatkuva vuoropuhelu osaamisperustaisen opetussuunnitelman sisällöstä ja toimeenpanosta on edistänyt muutoksen etenemistä. Yhteinen ymmärrys on rakentunut yhteisöllisen keskustelun ja yhdessä tekemisen avulla. Pohdinta ja keskustelu jatkuu edelleen.

Ammatillisen opettajankoulutuksen osaamisperustainen toteutus

Oulun ammatillisen opettajankoulutuksen osaamisperustainen opetussuunnitelma sisältää osaamisalueet sekä niihin liittyvät opiskelijalähtöiset osaamistavoitteet ja arviointikriteerit. Valmiita oppimistehtäviä tai opintojen etenemissuunnitelmaa ei ole, vaan opiskelija suunnittelee vaadittavan osaamisen hankkimisen ja osoittamisen ja aikataulun itse.

Opintojen ensimmäinen vaihe on oman osaamisen itsearviointi. Tavoitteena on, että opiskelija tunnistaa oman osaamisensa ja kehittymistarpeensa, ja laatii oman henkilökohtaisen opintosuunnitelmansa (HOPS) sen pohjalta. Opiskelijan osaamistavoitteisiin liittyvää aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan mahdollisimman kattavasti osaksi opettajaopintoja. Osaamisen kehittämiseksi opiskelijalle tarjotaan opetusta ja ohjausta sekä harjoittelua vertaisryhmässä ja aidoissa koulutuksen toimintaympäristöissä. Jokainen opiskelija etenee opinnoissaan oman aikataulunsa mukaan. Kun osaaminen on hankittu, hän osoittaa osaamisensa valitsemallaan tavalla. (Kuvio 2.) Opettajaopiskelijoiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuutta

henkilökohtaisten opintopolkujen suunnitteluun ja toteuttamiseen tuetaan jatkuvalla kunkin opiskelijan yksilöllisen ohjaustarpeen mukaisella ohjauksella. [4]

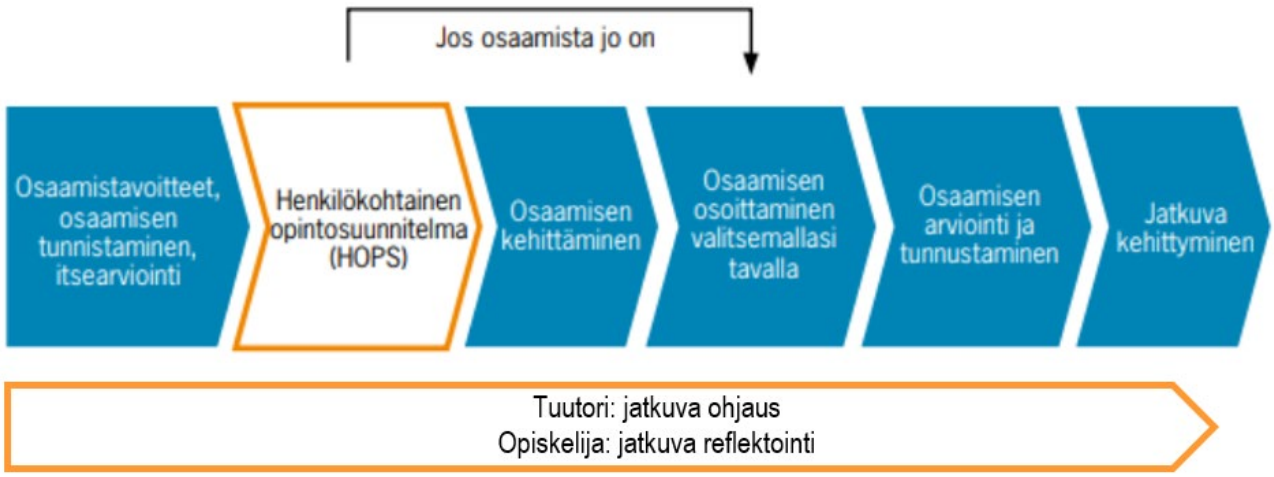

KUVIO 2. Oulun ammatillisen opettajankoulutuksen osaamisperustainen prosessi [2]

Osaamisperustaisen toteutuksen haasteita ja vahvuuksia

Osaamisperustainen toteutustapa ja siihen liittyvien periaatteiden sisäistäminen sekä käytännön toteuttaminen on aiheuttanut hämmennystä opiskelijoille [5] [6] [7]. Oman kokemuksemme mukaan osaamisperustaisen opettajankoulutuksen toteutus oli alkuvuosina haasteellista myös opettajille, koska toteutusmuoto sisälsi uusia ja erilaisia toiminnan periaatteita. Osaamisperustaisessa toteutuksessa luovuttiin muun muassa kaikille yhteisistä aikatauluista ja tehtävistä sekä pakollisista läsnäoloista. Keskeisiksi opettajan tehtäviksi tuli opiskelijoiden aiemman osaamisen tunnistaminen, yksilölliseen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen ohjaaminen sekä arvioinnin toteuttaminen. Arviointikriteereiden kirkastaminen opiskelijoille ja myös meille opettajille oli tärkeää, jotta kaikki ymmärtäisivät ne samalla tavalla ja arvioinnin oikeudenmukaisuus ja tasa-arvoisuus toteutuisi.

Ensimmäisten osaamisperustaisten toteutusten kokemuksen myötä puhe osaamisperustaisuudesta on siirtynyt yhä vahvemmin käytännön toteutukseen. Osallistava pedagogiikka ja osaamisperustaisen mallin rakenne ja vahvuus ovat selkiytyneet ja tämän myötä myös opiskelijoiden ohjaaminen on kehittynyt. Yhteisten aikataulujen ja tehtävien sekä läsnäolojen seurannasta luopuminen on vapauttanut aikaa olennaiseen eli opiskelijan ammatillisen kasvun tukemiseen.

Osaamisperustaisen opiskelun myötä opiskelijan taito tunnistaa omaa osaamistaan kehittyy, mikä on välttämätön jatkuvan ammatillisen kasvun ja kehittymisen taito. Ammatillisen opettajankoulutuksen osaamisperustaiset osaamistavoitteet ja toteutus ovat opettajaopiskelijoiden haastatteluiden mukaan auttaneet opiskelijoita tunnistamaan omaa kehittymistään ja löytämään oman persoonallisen opettajaidentiteetin. [8]

> Minulle osaamisperustaisuus on toiminut hyvin, kun pääsi alkuhämmennyksestä. Osaamistavoitteet ovat juuri opetuksen käytännön mukaisia. Osaamistavoitteet näyttivät suunnan, mihin tavoittelee itsekin. Tavoitteiden perusteella pysty saamaan ymmärrystä asiaan. Osaamista pystyi näyttämään monella tavalla ja aiempaa osaamista arvostettiin.

Osaamisperustaisen koulutuksen periaatteita ovat opiskelijan vapaus ja vastuu omien opintojensa suunnittelusta ja toteutuksesta [2]. Vapaus antaa tilaa omalle yksilölliselle ajattelulle ja persoonalliselle opettajuuden rakentamiselle. Samalla se ohjaa ottamaan vastuun omista opinnoista ja osaamisen kehittymisestä.

> Mihinkään ei ole pakko osallistua. Jos olisi hirveän tiukat säännöt, että pitää olla läsnä ja kaikki pitää olla tehtynä, niin valmistuminen jäisi myöhemmäksi tai jäisi valmistumatta. Toivoisi, että muissakin opinnoissa ja kouluissa olisi tämmöinen mahdollisuus. Aiempaan opiskeluun verrattuna tämä oli vapaampaa, mikä toi itselle vastuuta ja intoa.

Erityisen toimivaa osaamisperustaisessa koulutuksessa on opiskelijasta itsestä lähtevä henkilökohtaisen opintopolun suunnittelu ja toteutus. Hän voi kehittyä ja kehittää osaamistaan koko ajan omista lähtökohdistaan, kun kaikkien opiskelijoiden ei tarvitse edetä samaa opintopolkua. Opintojen ohjauksessa toimitaan koko opintojen ajan yksilöllisesti ja oikea-aikaisesti opiskelijan ohjaustarpeen ja juuri hänelle sopivan ohjausmuodon mukaan [9].

> Se meni aivan minun lähtökohdista.

Sanoista tekoihin – teoista tuloksiin

Muutos osaamisperustaiseen toteutukseen on vaatinut aikaa ja ajattelun muutosta koko henkilöstöltä. Muutos on antanut vapauden toteuttaa sellaista pedagogiikkaa, johon itse uskoo ja ajattelee, että juuri näin koulutuksen tuleekin toteutua. Osaamisperustaisuutta ja osallisuutta korostavan pedagogiikan toteuttamisen jälkeen ei ole paluuta entiseen. Olisi mahdotonta pedagogisesti perustella opiskelijoille, miksi kaikkien pitäisi tehdä samat oppimistehtävät ja palauttaa ne saman aikataulun mukaan tai minkä vuoksi opetusharjoittelua pitäisi vielä jatkaa, vaikka opiskelija on jo osoittanut saavuttaneensa osaamistavoitteiden mukaisen osaamisen.

Osaamisperustaisessa koulutuksessa opiskelijalla on vapaus ja vastuu omien opintojensa suunnittelusta ja toteutuksesta. Samalla se antaa myös opettajalle uudenlaisen vapauden ja vastuun. Se vapauttaa opettajan muun muassa kontrolloinnista ja epätarkoituksenmukaisten toimintojen vaatimisesta kaikilta opiskelijoilta. Tämä vapaus tuo opettajalle mukanaan vastaavasti vastuun oppijantuntemuksesta sekä opiskelijoiden tarkoituksenmukaisesta ohjaamisesta. Jokaiselle opiskelijalle tulee tarjota juuri hänen tarvitsemaansa ohjausta oikea-aikaisesti ja hänelle sopivassa muodossa. Opiskelijan koulutuksen aikainen kokemus on merkittävä muutosvoima myös ammatillisen koulutuksen pedagogiseen kehittymiseen. Opettajaopiskelijoiden omien positiivisten kokemusten myötä osaamisperustaisuus siirtyy myös heidän omaan opetukseensa.

Lähteet

1. ^Karjalainen, A. (toim.) 2018. Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Hakupäivä 12.9.2019. http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-160-9
2. ^ abPerunka, S. & Happo, I. 2018. Osallistava pedagogiikka jakaa vallan ja vastuun. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 1. Hakupäivä 12.9.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe201801101177
3. ^Shier, H. 2001. Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. Children & Society 15,107–117. Hakupäivä 14.9.2019. http://ipkl.gu.se/digitalAssets/1429/1429848_shier2001.pdf
4. ^ abBarrett, T., Cashman, D. & Moore, S. 2011. Designing problems and triggers in different media: Challenging all students. In T. Barrett & S. Moore (Eds.) New approaches to problem based learning: Revitalising your practice in higher education. London: Routledge, 18–35.
5. ^Rusanen, T. & Tauriainen, T-M. 2018. Osaamisperusteisuus edellyttää jatkuvaa reflektointia, yksilöllistä ohjausta ja selkeitä arviointikriteerejä. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 35. Hakupäivä 2.10.2019. http://urn.fi/urn:nbn:fi-fe2018060425231
6. ^Kiviniemi, K. 2019. Opiskelijapalautetta osaamisperusteisesta ja henkilökohtaistetusta ammatillisesta opettajankoulutuksesta 2017–2019. Amokin aakkoset -blogi 31.5. Oulun ammattikorkeakoulu. Hakupäivä 3.10.2019. https://blogi.oamk.fi/2019/05/31...

7. ^Granlund, J. 2019. Osaamisperusteisesta koulutuksesta valmiuksia opettajan työhön: Oulun ammatillisesta opettajakorkeakoulutusta valmistuneiden näkökulmia. Opinnäytetyö. Lapin yliopisto, Rovaniemi. Hakupäivä 11.10.2019. https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/63809...
8. ^Happo, I. & Perunka, S. Oulun ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Julkaisematon haastattelumateriaali vuosilta 2016–2019.
9. ^Perunka, S. 2015. ”Tässä on hyvä syy ammatillisesti keskustella”. Ohjaavien opettajien käsityksiä opetusharjoittelun ohjauksesta ammatillisessa opettajankoulutuksessa. Väitöskirja. Lapin yliopisto, Rovaniemi. Hakupäivä 7.11.2019. http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-851-0

Kuvalähteet

1. ^KUVIO 1. Osaamisperustaisuuden ilmeneminen koulutuksen toteutuksessa. Teoksessa Karjalainen, A. (toim.) 2018. Osaamisen opettaja. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 56. Hakupäivä 12.9.2019. http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-160-9
2. ^KUVIO 2. Oulun ammatillisen opettajankoulutuksen osaamisperustainen prosessi. Teoksessa Oulun ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu. 2019. Opetussuunnitelma 2018–2019. Hakupäivä 7.5.2019. https://www.oamk.fi/opinto-opas/amok-ops/ammatillinen-opettajankoulutus/osaamisperusteisuus

ePooki 85/2019

Hammaslääketieteen lisensiaattikoulutus – kliininen koulutus rakentuu oppipoika–kisälli-malliin

Lähdesmäki Raija
9.12.2019 ::

Muistatko, kuinka opit ajamaan polkupyörällä? Arvaan, että sinun ja jokaisen muun vastaus on erilainen. Polku taitoihin on aina yksilöllinen. Tämä on keskiössä, kun koulutamme hammaslääkäreitä. Koulutus edellyttää opiskelijan sitoutumista opintoihin ja työtä.

KUVA: fotoinfot/Shutterstock.com

Osaamisen harjoittelu alkaa Fantom-laboratoriossa

Oulun yliopiston hammaslääketieteen opetuksessa käytännön perusvalmiudet opetellaan aluksi pariharjoitteluna ja yksilöharjoitteina työskennellen Fantom-laboratoriossa erikoisaloittain teoreettisia tietoja soveltaen. Käytössä on hammaslääkärin Kalle-potilas, hoitoyksikkö, välineistö ja materiaalit. Opiskelijat ohjeistetaan hoitoyksikön huoltoon, työasuun, hygieniaan ja lisäksi potilastietojärjestelmään tutustutaan. Käytänteet siirtyvät potilasharjoitteluun.

Harjoittelutilanteissa on useita opettajia ohjaamassa ja hyväksymässä käytännön harjoittelun toteutumista kuten esimerkiksi reikiintyneen hampaan korjaus, hammaskiven poisto tai hampaan puuduttaminen ja poisto. Kaikille erikoisaloille on Fantom-harjoittelussa omat erilliset muoviset hampaistot, välineet ja materiaalit. Kaksi opetushoitajaa valmistelee harjoituksia varten tilanteeseen soveltuvat hampaistot, välineet ja tarveaineet saataville. Kansalliset osaamistavoitteet ja arviointikriteerit ohjaavat koulutusta [1] ja oppiainekohtaiset osaamistavoitteet ja arviointikriteerit ohjaavat tarpeellisia harjoitteita ja arviointia.

Hoitotoimenpiteiden suorittaminen näytetään demona opettajanpöydän hoitokoneelta videoinnin tai valmiiden videoiden välityksellä. Power Point -esitykset tukevat ohjeistusta. Opettajat kiertävät salissa ja antavat ohjeita työn etenemisestä ja välimerkintöjä työn seuraavaan vaiheeseen siirtymiseksi. Uusia hampaita jaetaan, jos työ on aloitettava alusta. Vastuuopettajat ovat tieteellisesti pätevöityneitä erikoishammaslääkäreitä. Välitentit ja harjoitusten hyväksytty suorittaminen ovat vaatimuksena potilashoitoluvalle erikoisalakohtaisesti mikä vastaa arviointikriteereissä tasoa 1 [1].

Potilasharjoittelua pareittain

Potilasharjoittelu tapahtuu Oulun kaupungille ulkoistetussa Opetushammashoitolassa (STM rahoitus). Potilashoitoja tehdään 3. lukuvuoden aikana pareittain toisen avustaessa työskentelyä ja päinvastoin. Tämän on todettu tukevan oppimista, koska lyhyessä ajassa tulee hallittavaksi uusi työympäristö ja potilastietojärjestelmä varsinaisen hoitotilanteen lisäksi. Suoritetavoitteet 3. lukuvuotena ovat maltilliset. 4. lukuvuoden alusta potilaita hoidetaan yksin ja tarvittaessa hammashoitaja avustaa. Kokonaishoitopotilaiden lisäksi opiskelijat hoitavat potilaita pareittain erikoisalakohtaisessa solutoiminnassa tehden muun muassa lapsille oikomishoitoa ja harjoitellen akuuttivastaanottotoimintaa. Purentafysiologian poliklinikalla toimintaan osallistuu työfysioterapeutti tukien muun ohella ergonomista työskentelyä. Tiimityö potilaan kokonaishoidossa tulee mukaan yhteistyössä suuhygienistiopiskelijoiden kanssa.

Hoidonsuunnittelu on keskeinen oppimisen osa-alue. Suunnitelmat vahvistetaan laajaan alkudokumentaatioon perustuen yhdessä erikoisalan kliinisen opettajan kanssa. Aluksi opiskelija hyväksyttää hoitotoimenpiteiden välivaiheita. Opettaja ohjeistaa ja tarvittaessa tukee toimenpiteen suorittamista omalla työpanoksella. Itsenäisyys lisääntyy osaamisen karttuessa 5. lukuvuoden aikana.

Osaamisen itsearviointia yksin ja yhdessä

Opetushammashoitolassa itsearviointi toimii OukaOpa-aplikaatiossa, jossa opiskelija arvioi toimintaansa perustuen osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin [1]. Sen jälkeen pienryhmäohjaaja kommentoi arviointia (esimerkki 1). Erikoisalakohtaisesti on myös määritelty osaamistavoitteet ja arviointikriteerit. Opiskelija arvioi toimintaansa näiden perusteella erikoisaloittain ja alojen kliiniset opettajat kommentoivat arviointia (esimerkki 2). Hoitohenkilökunta kommentoi arvioinnissa heille sovittuja osa-alueita kuten aseptiikka, ergonomia ja vuorovaikutustaidot. He ovat usein läsnä hoitotyön aikana avustajina, kun taas kliininen opettaja on mukana hoidon suunnittelussa ja hoitotoimenpiteissä tulee paikalle pyydettäessä. Itsearviointi tehdään 4. ja 5. lukuvuosien puolivälissä. Opiskelijan itsearviointi on usein realistinen, mutta osa yliarvioi (vrt. leijona tai Batman) tai aliarvioi omaa osaamistaan (vrt. uitettu kissa). Niissä tapauksissa kliinisen opettajan kommentointi ja keskustelu on tapa muokata opiskelijan itsetuntemusta realistisempaan suuntaan ja näin edistää oppimista. Arviointikriteerien taso 3 kolme vastaa taitotasoa siirtyä syventävään käytännön harjoitteluun.

Esimerkki 1: Opiskelijan (4. vsk) itsearviointi osaamistavoitteiden kohdasta 'Ammatillisuus, etiikka ja vuorovaikutus'. Potilasharjoittelu on tässä vaiheessa jatkunut vuoden. Opiskelijan arvioinnista näkyy, että hän on ensin perehtynyt osaamistavoitteisiin ja ymmärtää, että matka on alkanut ja harjoittelun myötä taidot karttuvat vaiheittain.

Osio: AMMATILLISUUS, ETIIKKA JA VUOROVAIKUTUS

Arvosana

Ohjeet tai kuvaus:

- tieteellinen ajattelu ja kriittinen arviointi, lainsäädäntö, asiakirjat, moraalinen ja eettinen vastuu, ammattimaisuus, empaattisuus, vuorovaikutustaidot, aseptiikka, säteilyturva, ensiapu, omien terveysriskien huomiointi, kollegiaalisuus, krittikin vastaanotto

Aktiviteetti	Merkitty suoritetuksi	Hyväksytty suoritetuksi
DC 7	☑	☑

Ajattelumallini on vielä hyvikin käytännönläheistä ja pitkälle meneviä johtopäätöksiä harvemmin tulee kliinisessä harjoittelussa vielä tehtyä. Hiljalleen alkaa muodostua oma mielipide joistakin hammaslääketieteellisistä toimintatavoista, jota voi pitää kriittisen ajattelun alkuna. Lainsäädännnön, asiakirjojen ja eettisen vastuun osaaminen on omasta mielestäni riittävllä tasolla. Ammattimaisuus lienee vielä opiskelijan tasolla, mutta kuitenkin yrittän antaa asiallisen kuvan ulospäin. En koe itseäni kovinkaan empaattiseksi. Melkein kaikkien potilaiden kanssa pärjätty, mutta joidenkin kanssa noussut tie pystyyn, liekö syynä puutteet vuorovaikutustaidoissa vai sitten tuossa empatiakyvyssä. Välillä tuntuu että aseptiikan kanssa olen neuroottinen puhdistaessani boxia, mutta tämä lienee hyvä ominaisuus loppupeleissä. Säiteilyturvan osaaminen kurssin luentojen tasolla, varmaankin riittävä taso. Ensiaputaidot ovat hallussa. Omasta terveydestä huolehtimen varmaankin jäänyt taka-alalle, kun vääntää itseään mitä ihmeellisimpiin asentoihin jotta näkisi edes jotakin. Toisaalta välillä tullut mielensopukoista ajatus paremmasta ergonomiasta, jolloin ryhtikin parantunut. Kollegiaalisuus varmaankin aika normaalia. Välillä tietenkin jonkun muun toiminta saattaa harmittaa, mutta olen saanut pidettyä kieleni kurissa. Tähän pitää sitten työelämässä kiinnittää huomioita, ettei tarvitse karanneita sammakoita metsästää takaisin. Positiivinen kritiikki tuntuu aina hyvältä ja negatiivinen kritiikki on tuntunut tähän asti harjoittelussa aikalailla rakentavalta, joten siitä on ollut helppo ottaa koppi.

Kommentti

Toimit rakentavasti työyhteisössä, ymmärrät ergonomian merkityksen kykenet ottamaan huomioon viestinnässäsi muut henkilöt ja näkökulmat. Osaat kohdata hyvin potilaan ja huolehdit potilaasta toimenpiteen aikana. Aseptiikka ja ajan käyttö toimii.

Esimerkki 2: Erikoisalakohtainen itsearviointi, jossa peilataan erikoisaloittain osaamistavoitteita ja arviointikriteereitä. Opiskelijan potilaat on ennalta seulottu sopimaan opintojen vaiheeseen. Tämä on tärkeää, jotta tarkasti määritellyt taito- ja osaamisvaatimukset täyttyvät opiskelun aikana. Potilashoidot hyväksytään välivaiheittain. Dokumentaatio, hoitosuunnitelma hoitojen välivaiheet ja valmistuminen – kaikki keskustellaan ja hyväksytetään opettajan kanssa. Itsearviointi on tapa tuoda osaamistasoa näkyviin peilaamalla tutkinnon osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin.

Poistotekniikka on hyvällä alulla ja leikkausavustukset ovat lisänneet mielenkiintoa kirurgiaan. Suoritteita ei ole kovin paljoa, mutta lähtökohta on hyvä.
Radiologia
Perusasiat ovat kunnossa, mutta paljon kehittämisen varaa on. Lausuntoja ei ole kertynyt kovin paljoa, mutta lisää on tulossa ja taito kehittyy niiden myötä.
Limakalvosairaudet
Kenties heikoin osa-alueeni. Pitäisi nähdä käytännössä useampia sairauksia tunnistaakseen ne, tällä hetkellä tietopohja on hyvin kapea.
Ammatillisuus (kollegiaalisuus, vastuullisuus, asiakirjahallinta)
Pääasiassa kunnossa, mutta asiakirjahallinta meinaa kärsiä kun oma jaksaminen on vähissä.
Polikliininen toiminta (TK, särky, VO)
En ole osallistunut.
Vastaanottotoiminta (aseptiikka ergonomia, vuorovaikutustaidot)
Vuorovaikutus ok. *Ergonomia vaatii työskentelyä, mutta kiinnitän siihen huomiota kun voin.* *Aseptiikka on pääosin kunnossa, juurihoitojen osalta kaipaan vielä kertausta.*
Kommentit
Keväällä tulee tehdä paljon töitä, jotta saan suoritteet kuntoon. Kuntalupa on kirkkaana mielessä, mutta vähän pelottaa oman jaksamisen kanssa. Siviilin puolella on sen tason muutoksia ja kriisejä, että ihmettelen, miten olen jaksanut tähänkään asti. Toivottavasti suunta on jo ylöspäin.

Esimerkki 3: Arviointikriteerit perustuvat KLART-osaamistavoitteisiin [1] ja auttavat itsearvioinnissa opiskelijaa ymmärtämään omaa oppimisen vaihetta. Opettajalle kriteerit antavat objektiivisen välineen arvioinnin tueksi.

Yleisten kliinisten arviointien lisäksi tarvitaan **oppiainekohtainen kliininen arviointi** kaikissa hammaslääketieteen loppuarvosanaoppiaineissa (erikoisaloilla). Se perustuu osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin, jotka on tehty **oppiainekohtaisesti** laadituista ydinainesanalyyseistä. (Taulukko avautuu isommaksi klikkaamalla.)

KLIININEN TUTKIMINEN, DIAGNOSTIIKKA JA HOIDON SUUNNITTELU	0 Hylätty	1	2	3	4	5
Tiedon kokoaminen Olennaiset esitiedot yleisterveydentilasta Yksityiskohtaiset tiedot suun terveyden nykytilasta, hoitohistoriasta ja niihin vaikuttavista tekijöistä Konsultointi	Ei selvitä anamneesia	Tietää, millaisia tietoja kuuluu yleisterveydelli-seen ja suun terveyden anamneesiin Ymmärtää anamnestisten tietojen merkityksen		**Edellisten lisäksi** Osaa aktiivisesti kyselemällä selvittää potilaan yleisterveydellisen ja suunterveydellisen anamneesin. Osaa selvittää lääkkeiden vaikuttavat aineet, vaikutusmekanismit ja niiden suuvaikutukset ja mahdolliset vaikutukset hammashoidon toteuttamiseen. Tunnistaa potilaan kertoman ja löydösten väliset ristiriitaisuudet ja osaa huomioida ne hoitosuunnitelman teossa.		**Edellisten lisäksi** Kykenee tekemään laajempaa tulkintaa anamneesin perusteella ja kysymään potilaalta lisätietoja vaikeista asioista tai haastavissa tilanteissa
Potilaan tutkiminen Status Kirjaaminen Lisätutkimukset	Potilaan tutkimisessa ja statuksen rekisteröinnissä virheitä ja/tai selkeitä puutteita Ei tunnista sairauden merkkejä	Osaa tutkia potilaan sekä tehdä ja kirjata perusstatuksen asianmukaisesti		**Edellisten lisäksi** Osaa tutkia potilaan ja tehdä statuksen kaikilta hammaslääketieteen osa-alueilta Löytää suun sairauden merkit ja osaa tulkita niitä Osaa hyödyntää diagnostisia apuvälineitä Ymmärtää löydösten vaikeusasteen ja osaa asettaa ne kiireellisyysjärjestykseen Osaa määrittää lisätutkimuksen tarpeen ja järjestää toteutuksen		**Edellisten lisäksi** Selvittelee suun sairauksien etiologiaa ja peilaa etiologiaa myös laajemman lisätutkimuksen tarpeeseen

Syventävä harjoittelu terveyskeskuksessa

Puolen vuoden syventävä käytännön harjoittelu suoritetaan työsuhteessa sopimusterveyskeskukseen, kun kaikki teoriaopinnot, syventävä tutkielma ja kliininen harjoittelu on hyväksytysti suoritettu. Harjoittelu toteutetaan ennalta hyväksytyn harjoittelusuunnitelman mukaisesti ja opiskelija tekee itsenäisesti hammaslääkärin kliinistä työtä. Vastuuohjaaja tukee opiskelijan ammatillista kehittymistä harjoittelun aikana. Harjoittelusuunnitelman ja harjoittelun toteutumisen hyväksyvät yliopiston omaopettaja ja kliinisen harjoittelun pienryhmäohjaaja. Opiskelijan yhteenvetokirjaukset Opintokirjaan keskusteluihin perustuen ovat tosite harjoittelun suorittamisesta.

Voinko mennä hoidattamaan purukalustoani vastaanotolle kuin vastaanotolle?

Takaako tutkintorakenne kliinisen osaamisen ja hyväksi koetut hoitokäytänteet? Teoriaopinnot perustuvat alansa Käypähoitosuosituksiin ja alan hyväksi todettuihin hoitokäytänteisiin ja alakohtaisiin osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin. Taitojen hyväksytty suoritus vaatii osaamisen näyttämistä eikä ajallinen peruste riitä hyväksytty merkintään erikoisalakohtaisesti vaan osa opiskelijoista jatkaa 5. lukuvuoden jälkeen potilasharjoittelua, kunnes erikoisalakohtaiset osaamistavoitteet täyttyvät.

Koulutuksen suunnittelussa oppiainekohtainen ydinainesanalyysi on perusta osaamistavoitteille. Koulutuksen kompetenssivaatimukset perustuvat käytössämme oleviin EU-perustaisiin ja kansallisesti yhtenäisiin Osaamistavoitteisiin ja arviointikriteereihin, KLART [1], joiden sisältöä päivitetään uuden tiedon myötä. Bloomin taksonomian kaikki osiot ylintä lukuunottamatta täyttyvät tutkintokoulutuksessa. Koulutus antaa valmiudet osallistua alan nopealla sykkeellä uudistuvaan toimintaan kentällä, tutkimukseen ja koulutukseen mitkä edellyttävät ylintä 'luoda' osiota [2]. (Kuvio 1.)

Taso, jolle pyritään	Vastaa kysymykseen	Konkretisoidaan esim. verbeillä:
LUODA	Pystyykö opiskelija luomaan uusia tuotteita, ajatuksia, näkökulmia?	Suunnitella, rakentaa, tuottaa, ehdottaa, kehittää, keksiä, yleistää, johtaa, laajentaa, muuttaa
ARVIOIDA	Pystyykö opiskelija tekemään perustellun arvion tai päätöksen?	Arvostella, tehdä johtopäätös, vertailla, perustella, selittää, tulkita, suhteuttaa, kommentoida
ANALYSOIDA	Pystyykö opiskelija erottamaan olennaiset asiat?	Vertailla, organisoida, osoittaa ristiriita, erotella, jakaa, tutkia, luokitella, analysoida, arvioida, todistaa
SOVELTAA	Pystyykö opiskelija käyttämään tietojaan muussa tutussa yhteydessä?	Toteuttaa, suorittaa, käyttää, soveltaa, ratkaista, esitellä, valmistaa, selittää (kuinka), valita, laskea, muuttaa
YMMÄRTÄÄ	Pystyykö opiskelija selittämään ajatuksia ja käsitteitä?	Tulkita, antaa esimerkki, tehdä yhteenveto, päätellä, muotoilla uudelleen, raportoida, löytää, nimetä, luokitella, erotella, muokata, selittää
MUISTAA	Muistaako opiskelija tietoja?	Tunnistaa, listata, määritellä, nimetä, esittää, kirjoittaa, toistaa, yhdistää, löytää, järjestää

KUVIO 1. Osaamisen tasot ja verbit (Blooms taxonomy) [1]

Lähteet

1. ^ abcdeKLART. 2015. Hammaslääketieteen yleinen kliininen arviointi, 1–10. Hakupäivä 8.11.2019. https://tkharjoittelu.hammaslaakariliitto.fi/sites/skh/files...
2. ^Blooms taxonomy. 2010. Hakupäivä 8.11.2019. https://www.uvic.ca/services/counselling/assets/docs/Blooms taxonomy.pdf

Kuvalähteet

1. ^KUVIO 1. Osaamisen tasot ja verbit (Blooms taxonomy). Teoksessa Blooms taxonomy. 2010. Hakupäivä 8.11.2019. https://www.uvic.ca/services/counselling/assets/docs/Blooms taxonomy.pdf

ePooki 85/2019

TalenttiTehtaassa opiskellaan tulevaisuuden työelämätaitoja

Rahikka Laura, **Grönqvist Niina**
9.12.2019 ::

Osaaminen ja työelämä ovat voimakkaassa muutoksessa. Teknologiateollisuus ry ja Kemianteollisuus ry ovat kartoittaneet jäsenyritystensä osaamis- ja osaajatarvetta eli sitä, mitkä työelämätaidot ovat tärkeitä vastavalmistuneella insinöörillä. Vahva viesti yrityksiltä oli, että substanssiosaamisen lisäksi, yhtä merkittäviä työelämätaitoja ovat niin kutsutut metataidot. Metataitoja on vaikea tehdä näkyviksi tai harjoitella perinteisillä opetusmenetelmillä, siksi loimme Centrian kemiantekniikan opiskelijoille TalenttiTehtaan.

KUVA 1. TalenttiTehtaan logo

Metataitoja opetusarkeen

Toimintaympäristön nopeat muutokset ja kompleksisuus lisäävät yleisten työelämävalmiuksien tärkeyttä [1]. Teknologiateollisuus ry:n esille nostamat seitsemän metataitoa (kuva 2) ovat: valmiudet toimia monikulttuurisessa ympäristössä, asiakasnäkökulman ymmärtäminen, digitaalisten ohjelmien monipuolinen käyttö, kyky nähdä mahdollisuuksia, tiimityötaidot, valmiudet jatkuvaan oppimiseen ja kokonaisuuksien hahmottaminen. Monipuolisten ja haastavien tehtävien avulla näitä taitoja on itse asiassa helppoa harjoitella ja omaksua.

TalenttiTehtaassa kemiantekniikan 1. vuosikurssin opiskelijat opiskelevat kevätlukukauden valmentajien johdolla tiimeissä ja mukana sparraamassa ovat kummiyritykset. Valmentajina toimimme me opettajat ja tehtävät koostuvat laaja-alaisista viikkotehtävistä. TalenttiTehtaassa opiskelija saa nopeammin kokonaiskuvan kemianteollisuudesta ja siellä toimivista yrityksistä, sekä ymmärtää opiskeltavien asioiden yhteyden työelämään. TalenttiTehtaan luomisprosessissa oli vahvasti mukana Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK), jossa vastaavanlaista opetusmoduulia on harjoitettu kaksi lukuvuotta nimellä Kykylaakso.

KUVA 2. Työelämävalmiuksien seitsemän metataitoa [1]

Kummiyritykset ja työelämälähtöinen oppiminen

TalenttiTehtaan kummiyritykset vuonna 2019 olivat Boliden, FreeportCobalt, UPM ja CABB. Kummiyritykset esittelivät toimintaansa kevään alussa, ja siitä alkoi tiimien ja yritysten välinen tiivis yhteistyö. TalenttiTehdas tuotti ja toteutti kummiyrityksiin liittyviä oppimistehtäviä, joiden arviointiprosessissa kummiyritykset olivat osin mukana. Esimerkiksi opiskelijat laativat perehdytysmateriaalin työturvallisuuteen liittyen (videot+niihin liittyvät tehtävät), joita yritys pystyi hyödyntämään työntekijöidensä koulutuksessa. Saimme yrityksiltä palautteen opiskelijoiden toiminnasta sekä arviot videoista.

KUVA: Noora Alapiha

Viikkotehtävät rytmittivät opiskelijoiden 2019 kevättä samalla, kun kummiyrityksien toimeksiannot ja teollisuusvierailut sekä ryhmien työpajatoiminta elävöittivät opiskeluarkea. Opettajatiimin viikkoarviot sekä oppimistehtävistä että metataitojen kehittymisestä yhdessä jatkuvan parantamisen periaatteen myötä loivat pohjan nousujohteiselle oppimisprosessille. Tavoite oli, että toukokuussa 2019 kummiyritykset saavat hyvin valmentautuneita ja motivoituneita opiskelijoita työharjoitteluun.

Kevät 2019 päättyi ”SLUSH” – henkiseen juhlatilaisuuteen, joka pidettiin LIME:n elokuvastudiossa. Tapahtuma kuvattiin ja sitä pystyi seuraamaan etänä. Opiskelijat esittelivät itsensä ja parhaat oppimiskokemuksensa kummiyrityksille, opetustiimille ja muille kemiantekniikan opiskelijoille. TalenttiTehdas tarjosi kuplivia onnitteluita sekä menestysprojekteille että uusille työharjoittelupaikoille. Kaikki opiskelijat saivat työharjoittelupaikat kummiyrityksistä!

KUVA: Hannu Torvikoski

Pohdintaa

Ensimmäinen TalenttiTehdaskokeilu oli menestys monella mittarilla. Kaikki opiskelijat työllistyivät alan harjoittelupaikkoihin, opiskelumotivaatio kasvoi, ja opiskelijat olisivat halunneet jatkaa tässä muodossa opiskelua myös tulevana syksynä.

TalenttiTehtaan kehitystyö jatkuu muun muassa metataitojen arviointikriteerien kehittämisessä ja arvioinnin toteuttamisessa monipuolisesti. Otamme käyttöön uutta oppimisanalytiikkaa, jolloin myös työelämän edustajat saadaan mukaan arviointiprosessiin. Kemiantekniikan insinöörikoulutuksen hakijamäärät kasvoivat, jonka arvioimme osittain johtuvan TalenttiTehtaan menestyksestä, joka näkyi runsaasti sosiaalisessa mediassa.

Artikkelia varten haastattelimme myös yhtä TalenttiTehtaan valmentajista, lehtori **Kalle Myllykangasta**.

Lähteet

1. ^Teknologiateollisuus. 9 ratkaisua Suomelle - Teknologiateollisuuden koulutus ja osaaminen -linjaus 2018. Hakupäivä 8.11.2019. https://teknologiateollisuus.fi/sites/default/files/file_attachments...

Kuvalähteet

1. ^KUVA 2. Työelämävalmiuksien seitsemän metataitoa. Teoksessa Teknologiateollisuus. 9 ratkaisua Suomelle - Teknologiateollisuuden koulutus ja osaaminen -linjaus 2018. Hakupäivä 8.11.2019. https://teknologiateollisuus.fi/sites/default/files/file_attachments/teknologiateollisuus_koulutus_ja_osaaminen_-linjaus_2018_kiteytys.pdf

Kesäpeliopinnot #2019 – alkupotku pelien tekemiseen

Hannula Petri
9.12.2019 ::

Kesäpeliopinnot on Lapin ammattikorkeakoulun ja Lapin yliopiston yhteistyössä järjestämä 20 opintopisteen opintojakso kesän ajalle. Opiskelijat muodostavat tiimit, joiden tehtävänä on ideoida ja toteuttaa kesän aikana peli. Opiskelijat saavat kesän aikana opetusta ja valmennusta käytettäviin työkaluihin, menetelmiin ja tiimityöskentelyyn. Kesäpeliopinnot on järjestetty tällä konseptilla kolme kertaa.

KUVA: yurakrasil/Shutterstock.com

Mitä kesäpeliopinnot ovat?

Kesäpeliopinnot-idea tuli ArcticShell hankkeen järjestämän Game Developers Conference osallistumismatkan yhteydessä. Game Developers Conference on pelikehittäjille suunnattu tapahtuma, joka järjestetään vuosittain San Franciscossa. Matkalla oli mukana edustajia molemmista korkeakouluista keräämässä ideoita ja toimintamalleja peliopintojen järjestämiseksi (kuvio 1). Kesäpeliopinnot on LapinAMK:n ja Lapin yliopiston yhdessä kesän aikana suoritettava opintojakso. Opintoihin pääsy on mahdollista molempien korkeakoulujen opiskelijoille. Opintoihin pääsee mukaan myös avoimen ammattikorkeakoulun ja avoimen yliopiston reittiä.

Vuosi 2019 kesäkausi oli kolmas kerta, kun kesäpeliopinnot järjestettiin. Tällä kertaa mukaan otettiin Torniosta 30 opiskelijaa. Kesän aikana rakennettiin 15 kappaletta PC:llä pelattavia pelejä. Aiheet vaihtelivat kauhuseikkailusta hyvän mielen ankkapeliin. Lähes jokaisessa tiimissä oli jäseniä Lapin ammattikorkeakoulun Rovaniemen toimipisteen insinööriopiskelijoista, Tornion toimipisteen taideopiskelijoista tai Lapin yliopiston taiteidentiedekunnan opiskelijoista.

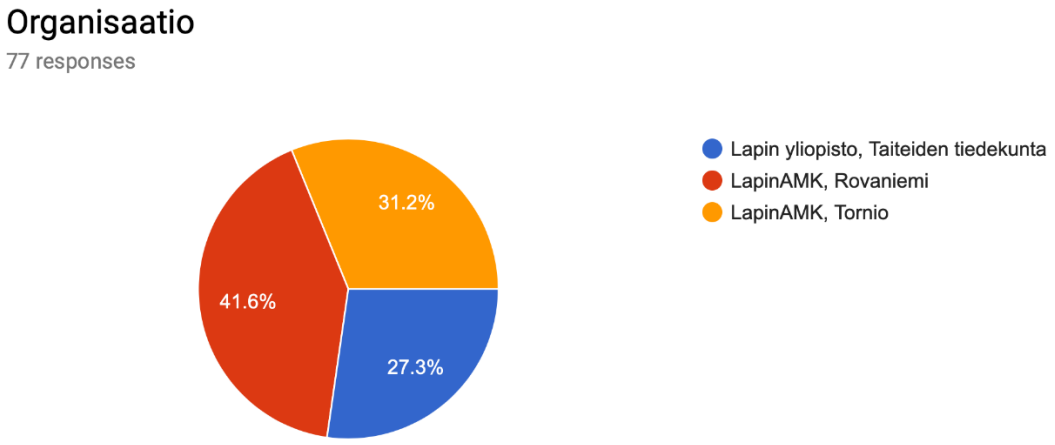

KUVIO 1. Osallistujat korkeakouluittain/paikkakunta

Pelejä rakennettiin opiskelijoiden tiimeissä. Tiimien muodostaminen on prosessin haastavin palanen. Olemme kokeilleet erilaisia variaatioita löytääksemme optimaalisen tavan tiimien muodostamiseksi. Ensimmäisenä vuonna (2017) tiimit rakennettiin peli-ideoiden ympärille. Ensin ideoitiin ja esiteltiin peli-ideoita ja tiimit rakentuivat ideoiden ympärille heti ensimmäisellä viikolla. Toisena vuonna (2018) muodostettiin tiimit ensimmäisen viikon aikana. Tiimit saivat tämän jälkeen yhdessä ideoida pelin, jonka tekevät kesän aikana. Vuonna 2019 pidimme ensin lähes kuukauden mittaisen teoriajakson, jonka aikana opiskelijat ehtivät hieman tutustua toisiinsa. Tutustumisajan jälkeen meillä oli Rovaniemellä yhteinen ideointi- ja tiimien muodostuspäivä kesäkuun alussa. Ajatus oli, että tiimit muodostavat peli-ideoiden ympärille ja jos kenelläkään ei ole valmiita peli-ideoita, niin tiimi saa rakentaa ne itse. Tämän vuoden palautteiden pohjalta vaikuttaisi, että vuonna 2017 ollut ideoihin pohjautunut tiimin muodostustapa on ollut eniten opiskelijoiden mieleen.

Ennen tiimien muodostamista opiskelijat saivat laajan kattauksen pelituotannossa tarvittaviin työkaluihin ja tapoihin toimia. Kaksi opettajaa opetti ohjelmointia C# ohjelmointikielellä Unity3d-pelimoottoria hyödyntäen. Yksi henkilökunnasta opetti 2d- ja konseptitaidetta. Yhden asiantuntijan vastuulla oli 3d-mallinnus. Animaatiota opetus tuli Torniossa sijaitsevalta opettajalta. Lapin yliopiston kautta saimme osaamisen pelisuunnittelusta ja tarinan kerronnasta. Peliäänien tekemiseen liittyvä osaaminen tuli ulkopuolelta. Peliosaamisalueiden laajuuden vuoksi toteutuksessa oli paljon hartialeveyttä osaajissa.

Mitä opiskelijat tuumivat kesäpeliopinnoista?

Opiskelijoiden tyytyväisyyttä opintojaksoon mitattiin kesäpeliopintojen lopuksi toteutetulla tiimi- ja yksilöarviointikyselyllä, jossa oli mukana myös opintojakson onnistumista mittaavia kysymyksiä. Valtaosa palautteesta oli erinomaisen hyvää. Lisäksi mukana oli muutamia opintojaksoon pettyneitä mielipiteitä. Yleensä pettymykset heijastelivat epäonnistunutta tiimin muodostusta. Vastaanotimme jälleen runsaasti kehitysehdotuksia opintojakson parantamiseksi. Vastaajia kyselyyn oli 77. (Kuviot 2 ja 3.)

KUVIO 2. Opiskelijan lähtötaso itsearvioituna eniten käytetyn työkalun kanssa kesän alussa

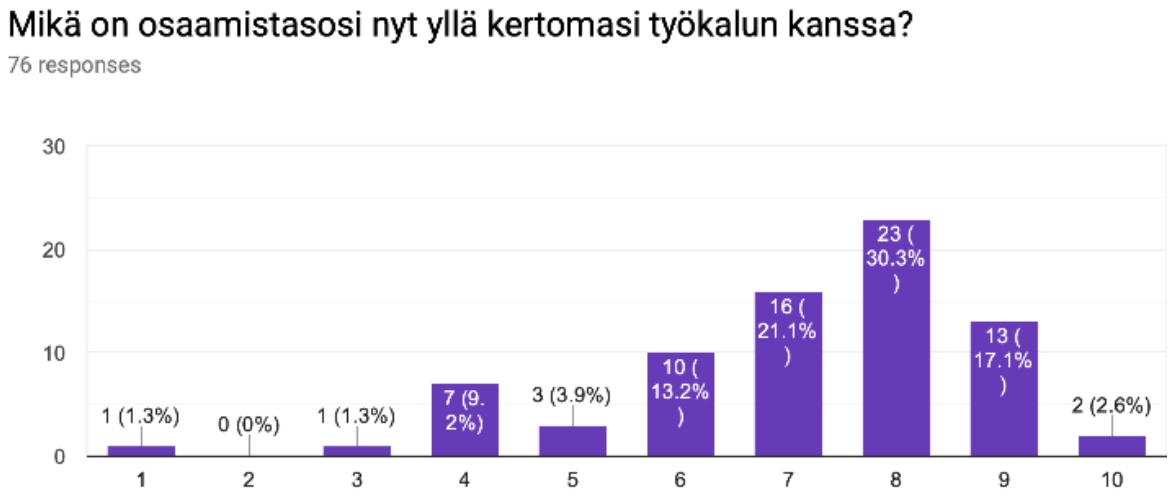

KUVIO 3. Opiskelijan osaamistaso itsearvioituna eniten käytetyn työkalun kanssa kesän lopussa

Tärkeä asia kesän aikana on motivaatio oppimiseen. Tärkeänä olemme myös kokeneet, että opiskelijat itse kokevat oppineensa jotain kesän aikana. Tätä olemme mitanneet kyselyllä työkalukysymykset osiossa. Peleissä pelimoottorin ympärille kietoutuu suuri määrä osaamisesta. Joten sen takia kysymys oman osaamisen kehittymisestä työkalun ympärillä antaa meille viitteitä onnistumisesta.

Miten kesäpeliopinnot järjestettiin?

Fyysisesti kesäpeliopinnot järjestettiin liikuntasalina toimivassa Kaisa-salissa Campus Borealis2 rakennuksessa, Lapin ammattikorkeakoulun Rovaniemen kampusalueella. Tilat oli ainoa mahdollisuus, koska muuten Jokiväylän kaikki rakennukset kokivat kesän aikana suuret mullistukset ja remontit. Lapin yliopistolta ei löydetty riittävän suurta peliluokaksi toimivaa tilaa. Tämä ei tietenkään ole ideaalinen tilanne, että joudumme rakentamaan erikoistilat kesänalussa ja purkamaan ne syksyllä. Se näkyi opiskelijoilta kerätyissä palautteissa. Palautteissa oli

runsaasti tiloihin liittyvää palautetta: internetyhteydet eivät toimineet, tila oli liian kylmä, liian kuuma, liian pimeä ja liian hälisevä. Toisaalta opintojaksolla käytössä olleet tehokoneet saivat runsaasti kiitosta toimivuudestaan. Aiempina vuosina suurin kritiikki on kohdistunut laitteisiin, joten olemme osanneet oppia aiemmasta palautteesta ja tehdä oikeita päätöksiä kokonaisuuden parantamiseksi.

Vuoden 2019 kesäpeliopinnoissa opiskelijat käyttivät Unity3d-pelimoottoria. Taiteellisella puolella käytössä on Blender, Substance Painter ja Adobe CC työkalupakin työkalut. Ammatillisien työkalujen lisäksi käytössä on myös tekemistä tukevia työkaluja, kuten Git (versionhallinta). Osa tiimeistä käytti aktiivisesti Trelloa projektin seurantaan. Huomattavaa on, että jokaisella kesäpeliopintotiimillä oli keskusteluun käytössään pelaamisen puolella laajasti käytössä oleva Discord. Discord mahdollistaa reaaliaikaisen keskustelun puheyhteydellä. Lisäksi Discordin kautta voi jakaa osallistujan ruudun toisille osallistujille. Aiempina vuosina käytössä ollut Slack ja sen seuraaja kesäpeliopintokäytössä ollut Mattermost eivät enää juurikaan olleet käytössä.

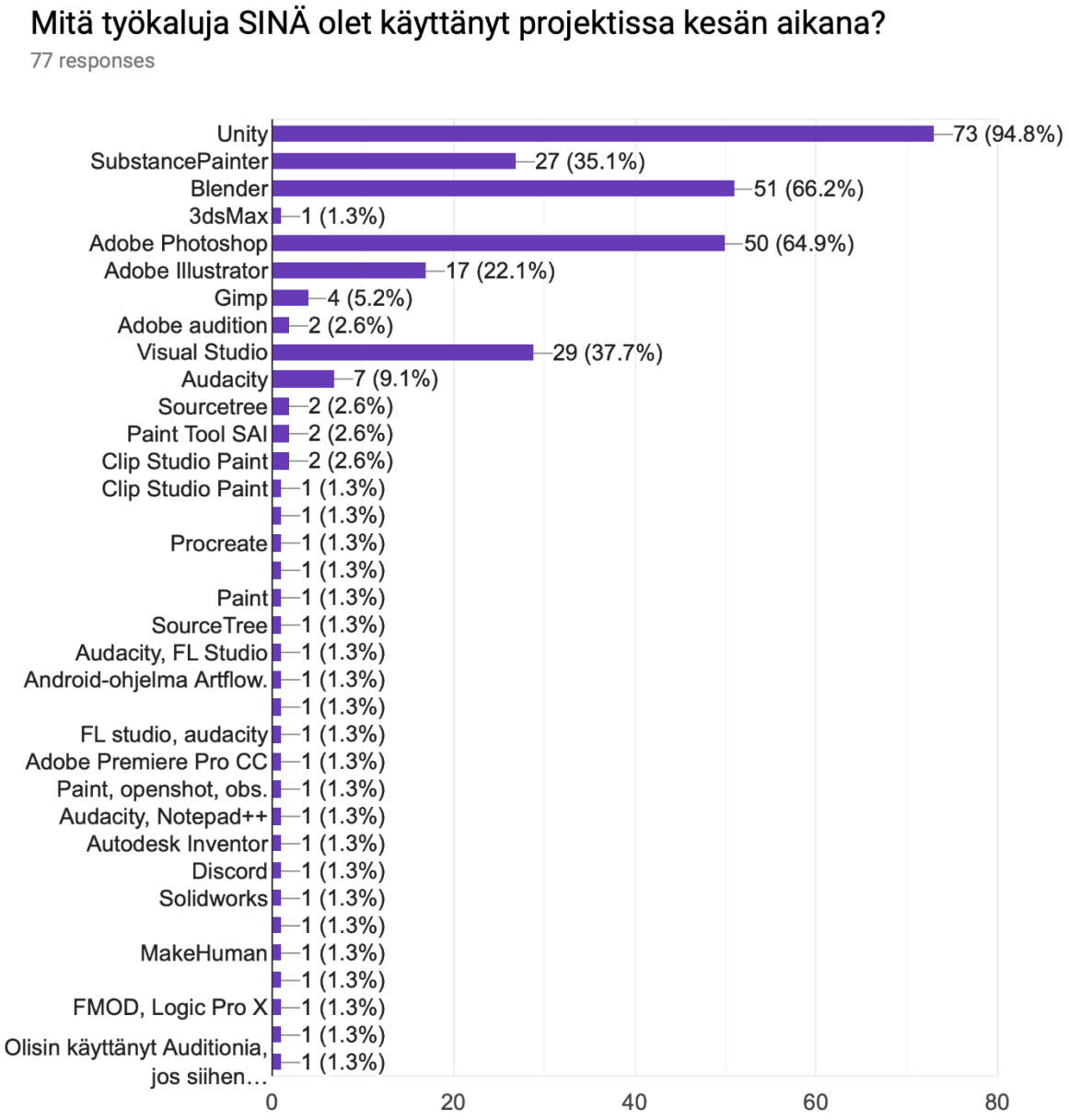

Oleellisena osana työkaluja ovat myös pelituotantoa tukevien työkalujen käyttö. Lähes jokaisessa tiimissä oli jäsen/jäseniä, jotka eivät olleet samalla paikkakunnalla, joten verkkotyökalujen käyttö mahdollisti jatkuvan kommunikoinnin. (Kuviot 4 ja 5.)

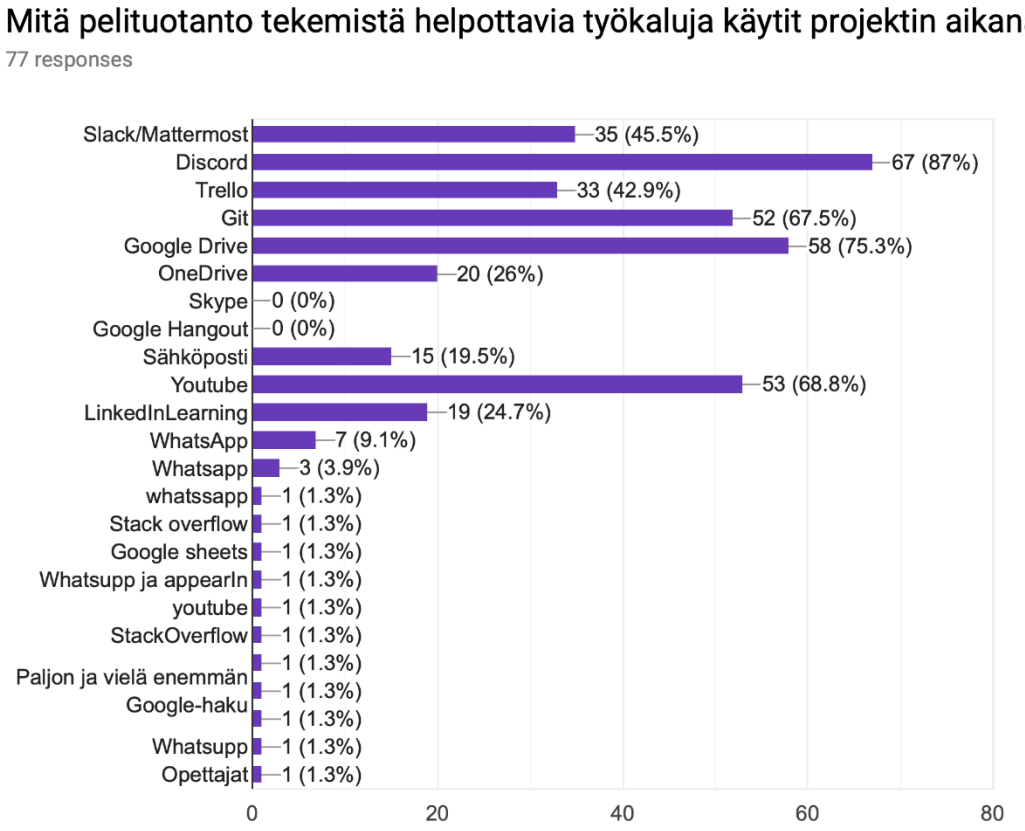

KUVIO 5. Mitä pelituotantoa tukevia työkaluja opiskelija on käyttänyt kesän aikana

Kesäpeliopintojen jokainen luento tallennettiin Adobe Connectilla. Tämä mahdollisti pääsyn luentojen sisältöön myöhemmin, kun projektissa ilmeni ongelmia tai kun projektissa rakennettiin tuntien materiaaliin pohjautuvia toiminnallisuuksia. Luentojen tallentaminen osoittautui haasteeksi, koska osa opiskelijoista jäi tällöin kotiin seuraamaan luentoa omalta koneeltaan ja projektiryhmien tiimiytyminen ei sujunut ihan niin jouhevasti kuin se voisi normaalisti mennä.

Kesäpeliopintojen lopputuloksia

Opiskelijoiden kesän aikana tekemien pelien pelitrailerit:

Kesäpeliopintojen esittelyksi tehtiin jo vuonna 2018 video, jossa kesäpeliopintojen konsepti näkyy kohtuullisen hyvin:

Kesäpeliopinnot 2019 oli jälleen kerätyn palautteen mukaan positiivinen menestys. Pelituotannossa opiskelijoiden motivaatio on korkealla, joten se osaltaan selittää hyviä tuloksia. Kesäpeliopinnoissa on kesäopinnoiksi todella pieni keskeyttämisprosentti. Opiskelijat saavat viedä tiimissä omaa ideaansa eteenpäin, joten ryhmäpaine ja mieluinen tekeminen selvästi auttavat myös minimoimaan keskeyttämisiä.

Tärkeä elementti onnistumisessa on Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteistyö. Pelituotannossa on runsaasti osa-alueita ja yhdessä pystymme kattamaan laajemman kokonaisuuden. Lisäksi opiskelijoita on molemmista korkeakouluista, joten tätä kautta olemme saaneet helpotettua opiskelijoiden opintopisteiden saantia myös byrokratian osalta. Kesäpeliopintojen rakentamisessa on avustanut suunnattomasti hankkeet, joiden avulla olemme saaneet resurssia rakentaa toimivan yhteistyön elementtejä. Viimeisimpänä juuri päättynyt ArcticShell-hanke.

Seuraavat kesäpeliopinnot järjestetään jälleen vuoden 2020 kesällä.

ePooki 85/2019

Saisiko olla verkkokoulutusta sähköllä tai ilman?

Hentilä Sabina
9.12.2019 ::

Monimuotopedagogiikka ja verkko-oppimisympäristöt ovat nykyisin tuttuja asioita suomalaisessa korkeakoulutusmaailmassa niin opettajille kuin opiskelijoille. Lehtoreiden osaamista hyödynnetään paljon myös erilaisissa hankkeissa. Kehitysmaissa koulutuksen kehittämisen tarve on suuri ja niin Maailmanpankki kuin Unescokin puhuvat jo globaalista oppimisen kriisistä. Tässä artikkelissa verkko-oppimisympäristöä ja -opiskelua pohditaan keinona vaikuttaa tähän kehitysmaiden oppimisen kriisiin sekä kuvataan, miten hankkeessa saatua osaamista voidaan jakaa myös omille opiskelijoillemme.

Kun juuri mitään ei ole ja kaikesta on puutetta, löytyy usein kuitenkin mobiiliverkko. Jo vuonna 2012 Maailmanpankin [1] mukaan Afrikassa matkapuhelimien käyttäjiä oli enemmän kuin Euroopassa tai Yhdysvalloissa. Vuonna 2014 käydessäni ensimmäistä kertaa Tansaniassa, havainnoin itsekin tätä silmiinpistävää kontrastia köyhyyden ja teknologian välillä. Oli sitten kyseessä paimentolaiskansaan kuuluva Masai-heimon jäsen, nuori, vanha tai tansanialainen nainen kantamassa päänsä päällä suurta kuormaa, oli heillä kaikilla matkapuhelin. Ajatus siitä, että verkkokoulutusta, vaikka aina ei olisikaan edes sähköä saatavilla, olisi mahdollista järjestää, sai alkunsa.

Hiil Hooyo äitiys- ja lapsiterveyden edistäjänä

Hiil Hooyo [2] on Suomen ulkoministeriön rahoittama monitoimijahanke, joka sai alkunsa vuonna 2017. Alkuun kaksivuotinen hanke on saanut jatkorahoituksen vuoteen 2022 asti. Hanketta koordinoi Suomen Somalia-verkosto. Diakonia-ammattikorkeakoulun (DIAK) sekä Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) roolina on ollut tuottaa täysin verkossa toteutettava koulutus, Hiil Hooyo – Advanced Course in Mother and Child Health (kuva 1). Verkkokoulutus on laajuudeltaan 15 opintopistettä ja sen tavoitteena on syventää opiskelijoiden osaamista äitiys- ja lapsiterveyden osalta, vahvistaen myös näyttöön perustuvia opiskelutaitoja ja työskentelyä. Verkkokurssi on minun ja XAMK-kollegani **Riitta-Liisa Jukaraisen** käsialaa. Ennen kurssin rakentamista tapasimme hankkeessa mukana olevien yliopistojen edustajat Afrikassa Djiboutissa ja työstimme heidän kanssaan kurssin ydinsisällöt ja tavoitteet, joiden pohjalta kurssi on suunniteltu ja rakennettu. Somaliassa äiti- ja lapsikuolleisuuden ollessa maailman suurinta ja Suomessa puolestaan maailman pienintä, osaamisestamme ollaan kiinnostuneita ja suomalaista äitiyshuoltoa ja koulutusta arvostetaan.

KUVA 1. Aloitusseminaari Djiboutissa (kuva: Sabina Hentilä)

Verkkokurssia on järjestetty syksystä 2017 lähtien aina kaksi kertaa vuodessa Somaliassa Nugaalin, Somalimaassa Amoudin ja Puntinmaassa EAU:n (East Africa University) yliopistojen opiskelijoille. Ensimmäisen toteutuksen yhteydessä myös yliopistojen opettajat suorittivat verkkokurssin. Syykuussa 2019 alkoi viides toteutus 30 opiskelijalle. Vuoden 2018 loppuun mennessä toteutetuille kursseille oli ilmoittautunut yhteensä 130 opiskelijaa ja 81 heistä suoritti nämä opinnot hyväksytysti. Vuosien 2019–2020 tavoitteena on kouluttaa lisäksi vielä 120 opiskelijaa.

Kielimuuri houkuttaa plagioimaan

Suurimpia haasteita verkkokoulutuksen toteuttamisessa on ollut kielimuuri ja plagiointi tehtävissä. Plagiointia lisää luonnollisesti kieliongelmat, sillä houkutus kopioida suoraan tekstiä on suurempi, kun oma englannin kirjoitusosaaminen on heikkoa. Olemmekin korostaneet opiskelijoille, että emme puutu kirjoitetun kielen oikeakielisyyteen, kunhan se on ymmärrettävää ja siitä selkeästi on luettavissa se, mitä on tarkoitus ilmaista. Opiskelijoiden oppimistehtäviä joudutaan palauttamaan korjattavaksi paljon ja useaan kertaan.

Toinen haaste opiskelijoilla on kurssin aikataulussa pysymisessä. Koska kurssiin ei ole liitetty lähiopetusta, itseohjautuvuus ja ajan järjestäminen opiskeluun näyttäytyy haasteellisena sitä kautta, että tehtäviä ei palauteta aikataulussa. Toisaalta verkkokurssin itseohjautuvuus on ollut myös yksi niistä asioista, joista verkkokurssi on saanut paljon hyvää palautetta opiskelijoilta. Kiitosta on saanut myös verkkokurssin laaja sisältö ja opiskelumateriaalin monipuolisuus.

Diakin ja Xamkin tavoiteena Hiil Hyoon jatkohankkeessa on vuosien 2019–2020 aikana jalkauttaa tämä tehty verkkokoulutus osaksi Nugaalin, Amoudin ja EAU:n yliopistojen opetussuunnitelmia sekä auttaa paikallisia opettajia integroimaan se osaksi lähiopetustaan. Autamme heitä rakentamaan oman verkko-oppimisympäristön sekä siirrämme Hiil Hooyo -verkkokurssin veto- ja muokkausvastuun vaiheittain heille auttaen heitä samalla kehittämään siitä entistäkin paremmin ja omaan kontekstiinsa sekä kulttuuriinsa istuvan koulutuskokonaisuuden. Tätä työtä varten olemme kehittäneet opettajille suunnatun Hiil Hooyo Pedagogy and Skills-verkkokurssin ja olemme Jukaraisen kanssa saaneet tiimiimme lisäksi asiantuntijoiksi informaatikon sekä IT-osaajan. Tämän Hiil Hooyon rinnalla kulkevan koulutuksen olemme aloittaneet elokuussa 2019.

Opiskelijamentori osaamisen tukena

Kevään 2019 Hiil Hooyo -verkkokoulutuksen toetutukseen rekrytoin mukaan somalian kieltä osaavan sairaanhoitajaopiskelijan Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Hänelle räätälöitiin verkkokurssille opiskelijamentorin rooli, jonka tarkoituksena oli tukea ja kannustaa somalialaisia opiskelijoita verkkokurssin tehtävien tekemisessä, osallistua verkkokeskustelutehtäviin, sekä ylläpitää myös omalla keskustelupalstallaan ammatillisen kasvun ja kehityksen vuoropuhelua sekä osaamisen ja kokemusten vaihtoa. Opiskelija sai suorituksesta opintopisteitä Perhehoitotyön vaihtoehtoisiin syventäviin opintoihinsa. Kokeilu ei valitettavasti tuottanut täysin toivottua tulosta. Syystä, jota emme ole saaneet selville, somalialaiset opiskelijat eivät tarttuneet tähän tarjottuun mahdollisuuteen aktiivisesti. Hankkeessa asiantuntijoiden kesken olemme pohtineet mahdollisiksi syiksi kulttuuriin, ja erityisesti opiskelukulttuuriin, liittyviä asioita. Somaliassa koulutus on pedagogiikaltaan hyvin behavioristista ja ylipäänsä opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus ja tiimityöskentely ovat vieraampia opiskelutapoja. Tämä näkyy selkeästi haasteena myös oppimistehtävissä, joissa oppimismenetelmänä käytetään verkkokeskustelua.

Hankkeesta saadun osaamisen hyödyntäminen Tansaniassa

Hiil Hooyo -hankkeesta saatujen onnistuneiden kokemusten rohkaisemana, lähdimme Diakissa toteuttamaan äitiys- ja lapsiterveyden verkkokoulutusta myös toisessa Afrikkaan suuntautuneessa hankkeessa, Terve Tansania (2017–2018) [3]. Hanke oli Suomen Rotary lääkäripankin johtama ja kumppaneina siinä meidän lisäksi toimivat Suomen kristillinen lääkäriseura sekä Vammaiskumppanuus ry. Hankkeen tavoitteena oli Tansanian terveyspalveluiden ja erityisesti äitiys- ja lapsiterveyspalveluiden vahvistaminen. Diakin keskeinen rooli oli koulutuksen järjestämisessä.

Vaikka tiedostimme, että fasiliteetit ja infrastruktuurit olivat lähes olemattomat verkkokoulutusta ajatellen, lähdimme räätälöimään verkkokoulutusta Ilembulassa sijaitsevan Ilembula Institution of Health and Allied Sciencesin (IIHAS) sairaanhoitajakoulun (kuva 2) tarpeisiin. Ilembulasta tiesimme, että jo pelkästään sähkö ei ole jokapäiväinen itsestäänselvyys, nettiyhteyksistä puhumattakaan. Hyvin nopeasti selvisi lisäksi, että IIHAS:n opettajien oma teoreettinen ja pedagoginen osaaminen oli vähäistä, eikä monellakaan ollut esimerkiksi maisterin koulutusta tai pedagogisia opintoja. Tavoitteeksi nousi opettajien näyttöön perustuvan opettamisen vahvistaminen. Se, että itse hankkeen aikana olisimme keskittyneet opettamaan paikallisia opiskelijoita, ei lähtökohtaisesti olisi tuottanut kuin pienelle joukolle uutta tietoa. Mutta ajatus siitä, että jos pystymme kehittämään paikallisen opettajien omaa osaamista opettaa näyttöön perustuen sekä vahvistamaan heidän

tiedonhakutaitojaan, tuottaa pidempikestoisesti ja suuremmalle joukolle hyvää. Opettaminen, kun heillä lähinnä tarkoitti kädentaitojen opettamista ilman teoreettista ja näyttöön perustuvaa tietopohjaa.

KUVA 2. Sairaanhoitajakoulu Ilembulassa (kuva: Sabina Hentilä)

Verkkokoulutus aloitettiin viikon kestoisella intensiivikurssilla paikanpäällä Ilembulassa (kuva 3). Tiimissä itseni lisäksi oli informaatikko **Marketta Frediksson** sekä IT- ja monimuotopedagogiikan asiantuntija **Tuija Alasalmi**. Rakensimme kolmen naisen voimin langattoman nettiyhteyden käyttäen prepaid-liittymille ladattua nettiaikaa. Intensiivisen viikon yhtenä tavoitteena oli tiedonhaun opettaminen ja tätä varten informaatikkomme auttoi paikallisia kirjastontyöntekijöitä luomaan käyttöoikeudet afrikkalaisiin tietokantoihin Research4life ja Hinari sekä opetti näiden ja Pubmedin käyttöä. Viikon aikana loimme kirjastoon myös ns. pysyvän tiedonhakemiseen tarkoitetun työpisteen, mukanamme tuomamme kannettavan tietokoneen, reitittimien sekä matkapuhelimien ja prepaid-liittymien avulla.

KUVA 3. Opettajat opiskelijoiden roolissa (kuva: Sabina Hentilä)

Viikon toinen keskeinen tavoite oli saada opettajat omaksumaan verkko-oppimisympäristön käyttö sekä verkkokurssilla opiskelijana toimiminen. Kurssi oli suunniteltu niin, että opettajat pystyivät tekemään sitä myös matkapuhelimiensa kautta. Verkkokurssin teoreettinen sisältö pidettiin melko samanlaisena kuin Hiil Hooyo -hankkeessa, mutta oppimistehtävät tähtäsivät pedagogiikan ja näyttöön perustuvan tiedon kautta opettamisen suunnitteluun (kuva 4) ja toteuttamiseen. Viikon aikana paikalliset opettajat ehtivät hienosti jo kehittämään ja suunnittelemaan omaa opetustaan ja saivat itse kokemusta opiskelijana esimerkiksi case-työskentelystä. Perehdyimme yhteisesti jopa simulaatiopedagogiikan alkeisiin niin, että itse opetin heille vastasyntyneen elvyttämistä yhdistäen luento-opetuksen, taitopajaharjoitukset sekä lopulta simulaatio-oppimistilanteen. Intensiiviviikon jälkeen he jatkoivat opiskelua verkko-oppimisympäristössä ja pidimme yhteyttä ja opetusta yllä myös videoneuvotteluiden välityksellä.

KUVA 4. Tuntisuunnittelua tiimissä (kuva: Sabina Hentilä)

Kohti eurooppalaista vertaisoppimista

Diak on hyvän tekemisen ammattikorkeakoulu, joka kouluttaa kansainvälisiä osaajia yhteiskunnan ja kirkon palvelukseen. Laadukas ja tuloksellinen toiminta ovat tärkeitä arvoja kristillisen lähimmäisenrakkauden, sosiaalisen oikeudenmukaisuuden, sekä avoimen vuorovaikutuksen rinnalla. Diakin yhtenä päämääränä on tuottaa kestävää hyvinvointia yhteisöissä ja palvelujärjestelmissä koko Suomessa, Euroopassa ja maailmanlaajuisesti sekä olla rakentamassa maailmaa, jossa ketään ei jätetä [4].

Näissä edellä kuvatuissa hankkeissa kerrytetty osaaminen, kokemus ja tehty työ on tarkoitus muokaten hyödyntää myös suomalaisten tutkinto-opiskelijoidemme käyttöön avaamalla heille vertaisoppimisen mahdollisuuksia Euroopan sisällä. Olemme luomassa kollegani **Hanna Dombertin** kanssa yhteisopetusmallia Diakin eurooppalaisten kumppaniyliopistojen kanssa. Yhteistyötä lähdimme ensimmäiseksi rakentamaan kevätlukukauden 2019 loppupuolella Espanjaan Malagan yliopiston hoitotieteen laitokselle ja tällä hetkellä tavoitteemme on saada pilotointi tämän osalta alkamaan keväällä 2020 heidän sairaanhoitajaopiskelijoiden ja meidän terveysalan opiskelijoiden lasten, nuorten ja perheiden hoitotyön opintojen osalta. Tavoitteena olisi jatkossa integroida rinnalle myös englannin kielen opintoja suoritettavaksi osana tätä verkkokoulutusta.

Verkko-oppimisympäristöt ovat loistavia, joustavia sekä rajoja rikkovia mahdollisuuksia kehittää opetusta. Kun saadaan verkko-opetus ja lähiopetus kulkemaan joustavasti rintarinnan, saadaan aikaiseksi hieno oppimista mahdollistava kombinaatioa ja monimuodopedagogiikan vahvuudet parhaimmillaan esille. Maiden rajoja voidaan ylittää ja aina edes sähköttömyys tai kiinteän verkon puuttuminenkaan ole kuin ajoittainen hidaste. Opiskelijan oppimiselle ja osaamisen kehittymiselle luodaan rajaton ja monipuolinen mahdollisuus, jossa ketään ei jätetä.

Lähteet

1. ^The World Bank. 2012. ICTs Delivering Home-Grown Development Solutions in Africa. Hakupäivä 8.11.2019. http://www.worldbank.org/en/news/feature/2012/12/10...

2. ^Project Plan Hiil Hooyo – Maternal healthcare project in Somalia 18.9.2017. Tuloste kirjoittajan hallussa.
3. ^Health Tanzania – Capacity building for health care sector in Tanzania. Programme document 1.3.2016. Tuloste kirjoittajan hallussa.
4. ^Diakonia-ammattikorkeakoulu. Diak on hyvän tekemisen korkeakoulu. Strategia. Hakupäivä 8.11.2019. https://www.diak.fi/diak/organisaatio/strategia/

Metatiedot

Nimeke: Pohjoista laatua

Tekijä: Alaniska Hanna (toim.)

Aihe, asiasanat: korkea-asteen koulutus, korkeakouluopetus, korkeakoulupedagogiikka, laatu, Pohjois-Suomi

Tiivistelmä: Julkaisu esittelee nimensä mukaisesti pohjoisen alueen laadukkaita opetuksen, ohjauksen ja muun toiminnan toteutuksia. Sen taustalla on Peda pohjoinen -verkosto, johon kuuluvat pohjoisen alueen korkeakoulut, ja verkoston tavoitteena on edistää ja kehittää yhteistyössä alueen opetusta ja oppimista. Artikkelikokoelmalla verkosto halusi konkretisoida Pohjois-Suomen korkeakoulujen laatua ja tuoda esiin hyviä käytäntöjä.

Julkaisussa on seitsemän erilaista opetuksen ja oppimisen hyvää ja korkeatasoista käytäntöä kuvaavaa artikkelia kuudesta alueen korkeakoulusta. Artikkelien sisältöinä ovat tuloksellisuus (Kajaanin amk), osaamisperustaisuus (Oulun yliopisto ja Oulun amk), geneeristen taitojen kehittäminen (Centria amk), yhteistyö (Lapin yliopisto ja Lapin amk) ja kansainvälisyys (Diak amk). Sisällön teemat tiivistävät samalla tämän hetkisen pohjoisen laadun ja sen käytännön ilmenemismuodot.

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu, Oamk

Aikamääre: Julkaistu 2019-12-09

Pysyvä osoite: http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-188-3

Kieli: suomi

ISBN: 978-951-597-188-3

Suhde: http://urn.fi/URN:ISSN:1798-2022, ePooki - Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut

Oikeudet: CC BY-NC-ND 4.0

Näin viittaat tähän julkaisuun

Alaniska, H. (toim.) 2019. Pohjoista laatua. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 85. Hakupäivä xx.xx.xxxx. http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-188-3.